

**ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»**

Навчально-науковий юридичний інститут

Сіщук Л. В.

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ

**методичні вказівки для підготовки до
семінарських занять магістрантів 1-го курсу
денної форми навчання
спеціальності «Право»**

Івано-Франківськ – 2021

Затверджено на засіданні кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 2 від 20 жовтня 2021 р.)

Схвалено Науково-методичною радою навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 2 від 18 листопада 2021 р.)

Рекомендовано до друку Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 4 від 15 грудня 2021 р.)

Рецензенти:

Зозуляк Ольга Ігорівна

доктор юридичних наук, професор кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Васильєва Вікторія Валентинівна

кандидат юридичних наук, науковий співробітник Лабораторії проблем корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України

Сіщук Л. В. Корпоративне управління: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять магістрантів 1-го курсу денної форми навчання спеціальності «Право». Івано-Франківськ: Навчально-науковий юридичний інститут ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2021. 65 с.

Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять з навчальної дисципліни «Корпоративне управління» розроблені на основі навчального плану підготовки магістра спеціальності 081 «Право» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника». В посібнику викладені завдання до семінарських занять з дисципліни «Корпоративне управління», що включають короткі методичні рекомендації, що полегшать підготовку до занять, переліки питань, які виносяться на обговорення на занятті, практичні завдання для закріплення теоретичного матеріалу. До кожної теми міститься перелік базової і допоміжної літератури, а також розширений перелік нормативно-правових актів, які регулюють відносини, що виникають при здійсненні управління юридичними особами корпоративного типу. Методичні вказівки призначені для студентів та аспірантів.

© Сіщук Л. В., 2021

© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ».....	5
ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	10
Семінарське заняття № 1. Принципи корпоративного управління.....	10
Семінарське заняття № 2. Суб'єкти і об'єкти корпоративного управління....	14
Семінарське заняття № 3. Установчі документи юридичної особи корпоративного типу.....	20
Семінарське заняття № 4. Управління корпоративним капіталом.....	24
Семінарське заняття № 5. Загальні збори акціонерного товариства.....	31
Семінарське заняття № 6. Виконавчий орган акціонерного товариства.....	38
Семінарське заняття № 7. Наглядова рада та інші органи акціонерного товариства.....	42
Семінарське заняття № 8. Органи управління в товариствах з обмеженою і додатковою відповідальністю.....	48
Семінарське заняття № 9. Особливості управління у виробничих кооперативах та інших юридичних особах корпоративного типу.....	53
ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	57
БАЗОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	59
ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	61
ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ.....	65

ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна «Корпоративне управління» передбачена навчальним планом підготовки магістра спеціальності 081 «Право» є вибірковою.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Корпоративне управління» є сукупність нормативно-правових актів вітчизняного та зарубіжного корпоративного законодавства, що регулюють відносини, які виникають при здійсненні управління юридичними особами корпоративного типу.

В результаті вивчення дисципліни відповідно до вимог освітньо-професійної програми магістранти повинні:

знати:

- базові поняття корпоративного управління;
- системи та моделі корпоративного управління;
- принципи корпоративного управління;
- особливості формування і управління корпоративним капіталом;
- компетенцію і специфіку функціонування органів управління юридичної особи корпоративного типу;
- форми і функції зовнішньої сфери корпоративного управління;
- основні елементи та принципи корпоративного контролю.

вміти:

- визначати сутність корпоративного управління, його місце в системі права;
- давати правову оцінку системі корпоративного управління;
- застосовувати принципи корпоративного управління в умовах ведення бізнесу;
- оцінювати ефективність корпоративного управління;
- розробляти (вдосконалювати) проекти статутів та внутрішніх положень юридичних осіб корпоративного типу;
- давати юридичну кваліфікацію відносинам, що складаються у сфері корпоративного управління;
- розкривати механізм функціонування органів управління юридичних осіб корпоративного типу (загальних зборів, виконавчого органу, наглядової ради та інших органів);
- застосовувати норми чинного законодавства, що регулюють управління окремими організаційно-правовими формами юридичних осіб корпоративного типу на практиці.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ЄКТС.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ»

Змістовий модуль 1.

Загальна характеристика корпоративного управління

Тема 1. Поняття і система корпоративного управління

Поняття і сутність корпоративного управління. Теорії корпоративного управління. Роль корпоративного управління у діяльності юридичних осіб корпоративного типу. Мета та функції корпоративного управління. Ефективність корпоративного управління. Нормативно-правова база корпоративного управління в Україні.

Системи корпоративного управління (інсайдерська та аутсайдерська). Моделі корпоративного управління (англо-американська, німецька (західноєвропейська), японська, перехідна (змішана)).

Тема 2. Принципи корпоративного управління

Поняття, мета та сфера дії принципів корпоративного управління. Національні принципи корпоративного управління.

Принципи корпоративного управління Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР): права акціонерів, однакове справедливе ставлення до акціонерів, роль зацікавлених осіб в управлінні товариством, розкриття інформації та прозорість, обов'язки Ради (спостережної (наглядової) ради) та правління. Принципи корпоративного управління Міжнародної мережі з корпоративного управління (ММКУ).

Принципи корпоративного управління Європейського банку Реконструкції та Розвитку (ЄБРР). Принципи корпоративного управління Конфедерації Європейських Асоціацій Акціонерів. Національні стандарти США у сфері корпоративного управління. Міжнародні стандарти і національні кодекси корпоративної поведінки.

Тема 3. Суб'єкти та об'єкти корпоративного управління

Учасники корпоративного управління. Суб'єкти корпоративного управління. Юридичні особи корпоративного типу. Інвестори. Засновники, учасники, акціонери як суб'єкти корпоративного управління (власники корпоративних прав). Емітент цінних паперів. Фінансові посередники. Професійні менеджери. Стейкхолдери. Державні та недержавні органи. Органи корпоративного управління.

Об'єкти корпоративного управління. Акціонерне товариство. Товариство з обмеженою відповідальністю. Товариство з додатковою відповідальністю. Повне товариство. Командитне товариство. Інші види юридичних осіб корпоративного типу.

Тема 4. Управління створенням юридичної особи корпоративного типу

Поняття та етапи створення юридичної особи корпоративного типу. Установчі збори: порядок проведення і прийняття рішень. Рішення про створення юридичної особи корпоративного типу. Договір про заснування юридичної особи корпоративного типу: порядок укладення і особливості виконання. Державна реєстрація юридичної особи корпоративного типу: органи державної реєстрації, порядок подання документів і вимоги до їх оформлення. Перелік документів, що подаються заявником для державної реєстрації юридичної особи корпоративного типу. Порядок проведення державної реєстрації юридичної особи корпоративного типу. Строк розгляду документів, поданих для державної реєстрації юридичної особи корпоративного типу. Зупинення розгляду документів, поданих для державної реєстрації юридичної особи корпоративного типу. Підстави та порядок відмови у державній реєстрації юридичної особи корпоративного типу.

Тема 5. Установчі документи юридичної особи корпоративного типу

Установчі документи юридичної особи корпоративного типу: поняття і види. Правова природа та зміст статуту. Модельний статут. Засновницький договір. Меморандум. Внесення змін до установчих документів. Підстави та порядок визнання установчих документів недійсними.

Тема 6. Управління корпоративним капіталом

Поняття і види корпоративної власності. Способи формування капіталу юридичної особи корпоративного типу. Статутний капітал, його функції та порядок формування. Особливості формування складеного капіталу. Збільшення і зменшення статутного (складеного) капіталу. Власний капітал юридичної особи корпоративного типу.

Вклади засновників до статутного (складеного) капіталу юридичної особи корпоративного типу. Порядок оцінки вкладів засновників до статутного (складеного) капіталу юридичної особи корпоративного типу. Особливості оплати вартості акцій.

Фонди юридичної особи корпоративного типу (спеціальний фонд для виплати дивідендів за привілейованими акціями, пайовий фонд, резервний фонд, неподільний фонд та інші).

Змістовий модуль 2.

Органи управління юридичними особами корпоративного типу

Тема 7. Загальні збори акціонерного товариства

Поняття і компетенція загальних зборів акціонерного товариства: загальна, виключна. Форми проведення загальних зборів акціонерного товариства: очна, заочна, наказова. Види загальних зборів акціонерного товариства: чергові, позачергові.

Підстави, черговість і порядок скликання загальних зборів акціонерного товариства. Зміст і надіслання повідомлення про проведення загальних зборів акціонерного товариства. Особливості формування порядку денного загальних зборів акціонерного товариства. Час і місце проведення загальних зборів акціонерного товариства. Представництво акціонерів на загальних зборах акціонерного товариства. Контроль на загальних зборах акціонерного товариства: суб'єкт, предмет і порядок здійснення контролю. Реєстрація акціонерів для участі в загальних зборах акціонерного товариства. Кворум загальних зборів акціонерного товариства.

Порядок проведення загальних зборів акціонерного товариства. Спосіб голосування і порядок прийняття рішень загальними зборами акціонерного товариства. Принципи та вимоги до кумулятивного голосування. Особливості прийняття рішень при кумулятивному голосуванні. Лічильна комісія та її повноваження. Протокол про підсумки голосування: зміст і порядок складення. Порядок оформлення протоколу загальних зборів акціонерного товариства. Особливості проведення загальних зборів акціонерів шляхом заочного голосування (опитування). Особливості проведення загальних зборів, що має одного акціонера.

Підстави та порядок скликання позачергових загальних зборів акціонерного товариства.

Оскарження рішень загальних зборів акціонерного товариства.

Тема 8. Виконавчий орган акціонерного товариства

Виконавчий орган акціонерного товариства: поняття і засади діяльності. Одноосібний і колегіальний виконавчий орган акціонерного товариства. Порядок діяльності виконавчого органу акціонерного товариства. Перевищення компетенції виконавчого органу акціонерного товариства.

Посадові особи виконавчого органу акціонерного товариства, їх функції, повноваження. Вимоги до діяльності посадових осіб акціонерного товариства. Припинення повноважень голови та членів виконавчого органу акціонерного товариства. Відповідальність посадових осіб виконавчого органу акціонерного товариства.

Тема 9. Наглядова рада та інші органи акціонерного товариства

Поняття і види контролю в акціонерних товариствах. Наглядова рада акціонерного товариства: поняття і компетенція. Створення наглядової ради акціонерного товариства. Порядок обрання членів наглядової ради акціонерного товариства. Незалежні члени наглядової ради акціонерного товариства. Голова наглядової ради акціонерного товариства.

Порядок діяльності наглядової ради акціонерного товариства. Засідання наглядової ради акціонерного товариства. Права та обов'язки членів наглядової ради акціонерного товариства. Припинення повноважень членів наглядової ради акціонерного товариства. Відповідальність членів наглядової ради акціонерного товариства.

Комітети наглядової ради акціонерного товариства (комітет з питань визначення винагороди посадовим особам (комітет з питань винагород), комітет з питань призначень, комітет з питань аудиту тощо). Порядок утворення і діяльності комітетів наглядової ради акціонерного товариства.

Правовий статус корпоративного секретаря в діяльності акціонерного товариства.

Суб'єкти перевірок фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства. Ревізійна комісія. Ревізор. Незалежний аудитор. Внутрішній аудитор (служба внутрішнього аудиту).

Тема 10. Органи управління в товариствах з обмеженою і додатковою відповідальністю

Загальні збори учасників товариства з обмеженою відповідальністю і їх компетенція. Види та підстави скликання загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю. Форми проведення загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю: очна, заочна, наказова. Представництво учасників на загальних зборах товариства з обмеженою відповідальністю.

Порядок скликання і проведення загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю. Голова та секретар загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю. Порядок прийняття рішень загальними зборами учасників товариства з обмеженою відповідальністю. Протокол загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю.

Поняття і компетенція виконавчого органу товариства з обмеженою відповідальністю. Підзвітність виконавчого органу товариства з обмеженою відповідальністю. Особливості формування виконавчого органу товариства з обмеженою відповідальністю. Порядок прийняття рішень виконавчим органом товариства з обмеженою відповідальністю. Представництво виконавчим органом товариства з обмеженою відповідальністю перед третіми особами. Права та обов'язки членів виконавчого органу товариства з обмеженою відповідальністю. Відповідальність членів виконавчого органу товариства з обмеженою відповідальністю. Підстави, порядок і правові наслідки припинення повноважень членів виконавчого органу товариства з обмеженою відповідальністю. Відставка, переобрання, відкликання голови виконавчого органу товариства з обмеженою відповідальністю.

Наглядова рада товариства з обмеженою відповідальністю. Ревізійна комісія товариства з обмеженою відповідальністю. Професійний аудитор.

Управління в товариствах з додатковою відповідальністю.

Тема 11. Управління у повних і командитних товариствах

Загальні збори учасників (повних учасників) у повних і командитних товариствах. Управління повним і командитним товариством: за спільною згодою учасників, більшістю голосів. Форми ведення справ повного та

командитного товариства: рівноправне ведення справ, спільне ведення справ, ведення справ за дорученням.

Тема12. Особливості управління у виробничих кооперативах та інших юридичних особах корпоративного типу

Органи управління виробничого кооперативу та їх повноваження. Управління у приватних підприємствах. Органи управління фермерського господарства.

Особливості управління у сімейних компаніях. Роль членів родини в управлінні бізнесом. Корпоративне управління у сімейній компанії. Сімейна асамблея (збори). Сімейна рада. Інші сімейні інститути. Консультативна рада. Рада директорів. Керівництво в сімейній компанії.

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

Принципи корпоративного управління (2 год.)

Методичні рекомендації:

При вивченні вказаної теми необхідно розкрити важливість корпоративного управління для юридичних осіб, визначити світові тенденції розвитку та загальноприйняті принципи корпоративного управління, охарактеризувати мету та сферу дії принципів корпоративного управління, затверджених в Україні. Крім того, важливо провести порівняльно-правовий аналіз міжнародних, національних і вітчизняних стандартів корпоративного управління, визначити їх вплив на забезпечення якісного та прозорого управління юридичною особою корпоративного типу. Також доцільно звернути увагу на кодекси корпоративного управління і розкрити їх правове значення для системи корпоративного управління.

Питання для обговорення:

1. Поняття, мета та сфера дії принципів корпоративного управління.
2. Принципи корпоративного управління Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР).
3. Рекомендовані положення Міжнародної мережі з корпоративного управління (ММКУ).
4. Принципи корпоративного управління Конфедерації Європейських Асоціацій Акціонерів.
5. Принципи корпоративного управління в Україні.

Ключові поняття і терміни: принципи корпоративного управління, права акціонерів, рівноправність акціонерів, роль зацікавлених осіб в управлінні корпорацією, розкриття інформації та прозорість, обов'язки ради, кодекси корпоративного управління, рейтинги корпоративного управління.

Питання для самоконтролю:

- 1) Яку спрямованість мають принципи корпоративного управління ОЕСР?
- 2) Які основні принципи корпоративного управління ОЕСР?
- 3) Який зміст кожного принципу корпоративного управління ОЕСР?
- 4) Які комітети ОЕСР взяли участь у підготовці принципів корпоративного управління ОЕСР?
- 5) Яке основне спрямування Міжнародної мережі з корпоративного управління (ММКУ)?
- 6) Які особливості ставлення Міжнародної мережі з корпоративного управління до принципів ОЕСР?
- 7) У чому полягає сутність принципів корпоративного управління Міжнародної мережі з корпоративного управління (ММКУ)?

8) Які основні завдання Конфедерації європейських асоціацій акціонерів «Євроакціонери»?

9) У чому полягає сутність рекомендацій стосовно діяльності корпорацій, розробленої конфедерацією «Євроакціонери»?

10) Які національні принципи корпоративного управління в Україні?

11) У чому полягає відповідність принципів корпоративного управління України Принципам корпоративного управління ОЕСР?

Індивідуальні завдання: «Поняття і принципи корпоративного управління», «Міжнародні стандарти корпоративного управління», «Кодекси корпоративного управління як джерело принципів корпоративного управління».

Теоретичне завдання:

1) Наведіть класифікацію стандартів корпоративного управління.

2) Відобразіть у схемах систему стандартів корпоративного управління ОЕСР та дайте коротко правову характеристику їх змісту.

3) Здійсніть порівняльний аналіз рекомендацій кодексів корпоративного управління різних країн щодо формування рад директорів.

Перелік рекомендованих джерел:

I. Нормативно-правові акти:

1) Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.

2) Директива № 2004/109/ЄС Європейського парламенту та Ради від 15. 12. 2004 року про гармонізацію вимог щодо прозорості по відношенню до інформації про емітентів, чії цінні папери допускаються до торгів на регульованих ринках, що вносить зміни та доповнення до Директиви № 2001/34/ЄС.

3) Директива № 2007/36/ЄС Європейського парламенту та Ради від 11. 07. 2007 року про реалізацію окремих прав акціонерів компаній, внесених у реєстр.

4) Directive (EU) 2017/1132 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 relating to certain aspects of company law (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32017L1132>

5) Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 року № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

6) Методичні рекомендації щодо вдосконалення корпоративного управління в банках, схвалені Постановою Правління Національного банку України від 28. 03. 2007 р. № 98.

7) Принципи корпоративного управління для банків Базельського комітету з питань банківського нагляду від 08. 07. 2015 р.

8) Принципи корпоративного управління Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Переклад з англійської. Офіційний текст англійською мовою: URL: <http://www.oecd.org>.

9) Принципи корпоративного управління, затверджені рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22 липня 2014 р. № 955. Відомості Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. 2014. № 138.

10) Про акціонерні товариства: Закон України від 17. 09. 2008 року № 514-VI. Відомості Верховної Ради України. 2008. № 50-51. Ст. 384.

11) Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів: Закон України від 7 квітня 2015 року № 289-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 25. Ст. 188.

12) Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах: Закон України 1983-19 від 23. 03. 2017 р. Відомості Верховної Ради. 2017. № 25. Ст. 289.

13) Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 року № 1577-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст. 682.

14) Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30. 10. 1996 року № 448/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 51. Ст. 292.

15) Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15. 05. 2003 року № 755-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 31-32. Ст. 263.

16) Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV. Офіційний вісник України. 2004. № 15. Ст. 1028.

17) Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21 вересня 2006 року № 185-V. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 46. Ст. 456.

18) Цивільний кодекс України: Закон України від 16. 01. 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.

II. Література:

Базова

19) Довгань Л. Є., Пастухова В. В., Савчук Л. М. Корпоративне управління. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2007. 174 с.

20) Євтушевський В. А. Корпоративне управління. Підручник. К.: Знання, 2006. 406 с.

21) Здійснення та захист корпоративних прав в Україні (цивільно-правові аспекти): Монографія / Луць В. В., Васильєва В. А., Калаур І. Р., Кашина О. В., Кобецька Н. Р., Саракун І. Б.; за заг. ред. В. В. Луця. Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. 320 с.

22) Зеліско А. В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 445 с.

23) Зозуляк О. Непідприємницькі юридичні особи як суб'єкти цивільного права: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Тернопіль: Підручники і посібники. 2017. 432 с.

24) Ігнат'єва І. А. Корпоративне управління. Підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 600 с.

25) Кібенко О., Пендак Сарбах А. Право товариств (company law): порівняльно-правовий аналіз acquis ЄС та законодавства України / за заг. ред. А. Пендак Сарбах, Ю. Мовчан. К.: ЮСТИНІАН, 2006. 496 с.

26) Корпоративне право Австрії та України: монографія / Васильєва В. А., Ковалишин О. Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. 250 с.

27) Корпоративне право Польщі та України: монографія / Васильєва В. А., Гербет Анджей, Ковалишин О. Р.; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 377 с.

28) Корпоративне право України: підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін.; за заг. ред. В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2010, 384 с.

29) Корпоративне право України: проблеми теорії та практики: монографія / Васильєва В. А., Зеліско А. В., Луць В. В., Саракун І. Б., Сіщук Л. В. [та ін.]; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2017. 612 с.

30) Локальні акти в цивільному праві України: поняття, природа, класифікація. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2011. № 10. С. 83.

31) Мельник О. О. Корпоративне право України. Навчально-практичний посібник із зразками документів. К.: ФОП Мельник О. О., 2008. 368 с.

32) Мягкий А. В. Корпоративне управління за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Київ, 2017. 20 с.

33) Смітюх А. В. Корпоративне право у схемах: Навчальний посібник. Вид. 2, змін і доп. К.: Істина, 2012. 244 с.

34) Спасибо-Фатєєва І., Кібенко О., Борисова В. Корпоративне управління. Монографія. За ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Х.: Право, 2007. 500 с.

35) Стратегічне управління корпораціями. Навч. посіб. Л. І. Скібіцька, В. В. Матвєєв, В. І. Щелкунов, С. М. Подреза. К.: «Центр учбової літератури», 2016, 480 с.

Допоміжна

36) Албу А. А. Основні характеристики категорії управління. Право і суспільство. № 6-2, ч. 2., 2014. С. 138 – 140.

37) Бітюк П. О. До питання про добросовісність при здійсненні корпоративного управління. Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Адаптація корпоративного законодавства України до права Європейського Союзу» (30 вересня – 1 жовтня 2016 р., м. Івано-Франківськ) / НДІ приватного права і підприємництва ім. акад.

Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2016. С. 15 – 20.

38) Борисова В. І. Питання управління юридичними особами та їх вирішення за чинним законодавством України. Право України, 2009. №5. С. 113 – 120.

39) Гарагонич О. В. Адаптація корпоративного законодавства України до права ЄС. Часопис цивільного і кримінального судочинства № 2 (23). С. 53 – 62.

40) Гарагонич О. В. Поняття та принципи корпоративного управління. Порівняльно-аналітичне право. 2013. № 3-2. С. 155 – 157.

41) Голодницький Е. Проект Корпоративного кодексу України. URL:: <http://www.corporatecode.org.ua/Chapter.aspx?Id=17&Page=1>.

42) Кибенко Е. Р. Корпоративное право Великобритании. Законодательство. Прецеденты. Комментарии. 2003. 368 с.

43) Сіщук Л. В. Корпоративні відносини як предмет цивільно-правового регулювання. Методологія приватного права (теоретичний дискурс та практичне застосування): матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. (м. Київ, 10 червня 2016 р.). К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2016. С. 232 – 238.

44) Сучков А. В., Кінцель А. Д. Моделі корпоративного управління: світовий досвід та вітчизняні реалії. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки), 2014. № 2(26). С. 228 – 235.

45) Тичкова О. Ю. Локальні корпоративні норми у цивільно-правовому регулюванні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Харків, 2009. 20 с.

46) Штерн Г. Ю. Корпоративне управління: Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2009. 278 с.

Семінарське заняття № 2.

Суб'єкти та об'єкти корпоративного управління (2 год.)

Методичні рекомендації:

При вивченні теми необхідно розкрити правову сутність дефініцій «учасник корпоративного управління», «суб'єкт корпоративного управління», «об'єкт корпоративного управління», окреслити перелік учасників і суб'єктів

корпоративного управління. Слід визначити особливості правового статусу юридичних осіб корпоративного типу як суб'єктів корпоративного управління, охарактеризувати компетенцію їх органів управління, розкрити основні завдання державних і недержавних органів, що поставлені на забезпечення ефективності корпоративного управління. При цьому потрібно звернути увагу на специфіку професійної діяльності учасників фондового ринку та охарактеризувати їх функції в системі корпоративного управління.

Питання для обговорення:

1. Учасники корпоративного управління.
2. Суб'єкти корпоративного управління.
3. Органи корпоративного управління.
4. Об'єкти корпоративного управління.

Ключові поняття і терміни: корпорація, корпоративне підприємство, корпоративне об'єднання, холдингова компанія, господарське товариство, акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю, повне товариство, командитне товариство, емітент, фондова біржа, інвестор, акціонер, засновник, учасник, кредитор, професійні учасники фондового ринку, держава, державні органи, недержавні органи, стейкхолдери.

Питання для самоконтролю:

- 1) Дайте визначення понять «учасник корпоративного управління» і «суб'єкт корпоративного управління».
- 2) Яке трактування поняття «корпорація» міститься в законодавстві України?
- 3) Які особливості притаманні системі управління в асоціації, концерні, консорціумі, холдинговій компанії?
- 4) Які є господарські товариства корпоративного типу ?
- 5) Які господарські товариства слід відносити до некорпоративного типу, хоча мають основні риси, притаманні їм як корпораціям?
- 6) Які особливості діяльності учасників депозитарної системи України в контексті впливу на корпоративне управління?
- 7) Які державні органи здійснюють вплив на систему корпоративного управління?
- 8) Який орган здійснює державне регулювання ринку цінних паперів в Україні?
- 9) Які особливості правового статусу засновника, учасника, акціонера як суб'єктів корпоративного управління?
- 10) Яка роль інвестора в правовому середовищі корпоративного управління?
- 11) Яка мета діяльності органів управління юридичної особи корпоративного типу?
- 12) У чому полягає сутність правового статусу професійних менеджерів?

13) У чому особливість корпоративних прав як об'єктів корпоративного управління?

14) У чому полягає сутність господарських товариств як об'єктів корпоративного управління?

Індивідуальні завдання: «Етапи розвитку інституту юридичної особи корпоративного типу в Україні», «Роль Фонду державного майна України в здійсненні корпоративного управління», «Національна комісія цінних паперів та фондового ринку та її вплив на управління в акціонерному товаристві», «Розвиток транснаціональних корпорацій в сучасних умовах», «Держава як суб'єкт корпоративного управління».

Теоретичне завдання:

- 1) Відобразіть у формі схеми перелік учасників корпоративного управління.
- 2) Складіть у формі таблиці порівняльно-правову характеристику організаційно-правових форм господарських товариств.
- 3) Відобразіть у формі таблиці переваги та недоліки акціонерних товариств.
- 4) Розкрийте у формі таблиці основні функції державних органів (Фонду державного майна України, Антимонопольного комітету України, Національної комісії цінних паперів і фондового ринку України) у сфері корпоративного управління.

Перелік рекомендованих джерел:

I. Нормативно-правові акти:

- 1) Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.
- 2) Directive (EU) 2017/1132 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 relating to certain aspects of company law (Text with EEA relevance.). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32017L1132> Закон Австрійської Республіки про акціонерні товариства. URL: [http://www.jusline.at/Aktiengesetz_\(AktG\).Html](http://www.jusline.at/Aktiengesetz_(AktG).Html).
- 3) Закон Австрійської Республіки про товариства з обмеженою відповідальністю. /Gesetz uber Gesellschaften mit beschränkter Haftung від 06.03.1906 року. URL: [http://www.jusline.at/GmbH-Gesetz_\(GmbHG\).html](http://www.jusline.at/GmbH-Gesetz_(GmbHG).html).
- 4) Закон Республіки Чехія «Про комерційні корпорації» (Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích). URL: <http://zakony.kurzy.cz/90-2012-zakon-o-obchodnich-korporacich>.
- 5) Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 року № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
- 6) Модельний закон США «Про підприємницьку корпорацію» / Model business corporation act annotated: official text with official comments and statutory cross-references, Revised through 2005 adopted by the Committee on Corporate Laws of the Section of Business Law, with the support of the American Bar

Association / Section of Business Law. URL: <http://www.abanet.org/buslaw/committees>.

7) Про акціонерні товариства: Закон України від 17. 09. 2008 року № 514-VI. Відомості Верховної Ради України. 2008. № 50-51. Ст. 384.

8) Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26. 11. 1993 року № 3659-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 50. Ст. 472.

9) Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання діяльності юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України № 642-VII від 10 жовтня 2013 року. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 22. Ст. 773.

10) Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 року № 1577-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст. 682.

11) Про депозитарну систему України: Закон України від 06. 07. 2012 року № 5178-VI. Відомості Верховної Ради. 2013. № 39. Ст. 517.

12) Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 51. Ст. 292.

13) Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV. Офіційний вісник України. 2004. № 15. Ст. 1028.

14) Про інститути спільного інвестування: Закон України від 05. 07. 2012 року № 5080-VI. Відомості Верховної Ради. 2013. № 29. Ст. 337.

15) Про кооперацію: Закон України від 10. 07. 2003 року № 1087-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 5. Ст. 35.

16) Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 40. Ст. 2021.

17) Про споживчу кооперацію: Закон України від 10. 04. 1992 року № 2265-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. №30. Ст. 414.

18) Про фермерське господарство: Закон України від 19. 06. 2003 року № 973-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 45. Ст. 363.

19) Про Фонд державного майна України: Закон України від 09. 12. 2011 року № 4107-VI. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 28. Ст. 311.

20) Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, підписана 27 червня 2014 р. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246581344

21) Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 р. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 46. Ст. 415.

22) Цивільний кодекс України: Закон України від 16. 01. 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.

II. Література: Базова

- 23) Довгань Л. Є., Пастухова В. В., Савчук Л. М. Корпоративне управління. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2007. 174 с.
- 24) Євтушевський В. А. Корпоративне управління. Підручник. К.: Знання, 2006. 406 с.
- 25) Зеліско А. В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 445 с.
- 26) Зозуляк О. Непідприємницькі юридичні особи як суб'єкти цивільного права: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Тернопіль: Підручники і посібники. 2017. 432 с.
- 27) Ігнат'єва І. А. Корпоративне управління. Підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 600 с.
- 28) Кібенко О., Пендак Сарбах А. Право товариств (company law): порівняльно-правовий аналіз acquis ЄС та законодавства України / за заг. ред. А. Пендак Сарбах, Ю. Мовчан. К.: ЮСТИНІАН, 2006. 496 с.
- 29) Корпоративне право Австрії та України: монографія / Васильєва В. А., Ковалишин О. Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. 250 с.
- 30) Корпоративне право Польщі та України: монографія / Васильєва В. А., Гербет Анджей, Ковалишин О. Р.; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 377 с.
- 31) Корпоративне право України: підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін.; за заг. ред. В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2010, 384 с.
- 32) Корпоративне право України: проблеми теорії та практики: монографія / Васильєва В. А., Зеліско А. В., Луць В. В., Саракун І. Б., Сіщук Л. В. [та ін.]; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2017. 612 с.
- 33) Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. К.: Істина, 2008. 720 с.
- 34) Мельник О. О. Корпоративне право України. Навчально-практичний посібник із зразками документів. К.: ФОП Мельник О. О., 2008. 368 с.
- 35) Сіщук Л. В. Сутність корпорації у корпоративному праві України: теоретичний аспект. Приватне право і підприємництво. Збірник наукових праць. Вип. 17, 2017. Редкол.: Крупчан О. Д. та ін. К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, 2017. С. 43 – 48.
- 36) Смітюх А. В. Корпоративне право у схемах: Навчальний посібник. Вид. 2, змін і доп. К.: Істина, 2012. 244 с.
- 37) Спасибо-Фатєєва І. В. Цивілістика на шляху формування доктрин: вибр. наук. праці. Х.: Золоті сторінки, 2012. 696 с.

38) Стратегічне управління корпораціями. Навч. посіб. Л. І. Скібіцька, В. В. Матвеев, В. І. Щелкунов, С. М. Подреза. К.: «Центр учбової літератури», 2016, 480 с.

Допоміжна

39) Акіменко Ю. Ю. Особливості цивільно-правового статусу господарського товариства однієї особи (на прикладі законодавства України та ФРН): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. / Одеса: Національний ун-т «Одеська юридична академія», 2011. 19 с.

40) Бек Ю. Б. Правовий статус приватного підприємства. Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин. Всеукраїнська науково-практична конференція: Збірник наукових праць / Ред. кол.: О. Д. Крупчан, В. В. Луць, В. А. Васильєва, І. Б. Саракун. К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2012. С. 76 – 79.

41) Воцинар Ю. Товариства з обмеженою відповідальністю – що потрібно ринку? Вісник Центру комерційного права. С. 8 – 11.

42) Галянтич М. К. Поняття «корпорації» за законодавством України та деяких країн ЄС. Корпоративне право України та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. – Івано-Франківськ, 2014. С. 34 – 42.

43) Зеліско А. В. Легальні конструкції підприємницьких юридичних осіб приватного права за законодавством України та зарубіжних держав: компаративістський підхід. Міжнародний журнал «Право і суспільство»: за ред. д-ра юрид. наук, проф. Васильєвої В. А. Випуск 1. Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. С. 65 – 75.

44) Зозуляк О. І. Про корпорації в світлі проблем класифікації юридичних осіб. Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин: зб. наук. пр. / НАПрН України, НДІ приват. права і підприємництва; редкол.: О. Д. Крупчан [та ін.]; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В.В. Луця. К.: Ред. журн. «Право України», 2013. С. 79 – 85.

45) Ковалишин О. Р. Перспективи удосконалення правового статусу командитного товариства в Україні. Корпоративне право України та інших європейських країн: шляхи гармонізації. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2015. С. 121 – 125.

46) Сішук Л. В. Корпорація як суб'єкт корпоративних відносин. Матеріали наук.-практ. конф., присвяченій пам'яті професора О. А. Пушкіна [«Проблеми цивільного права та процесу»], (25 травня 2013 р.). Х.: Харківський національний університет внутрішніх справ; Золота миля, 2013. С. 342 – 346.

47) Яворська О. С. Господарське товариство однієї особи. Корпоративне право України та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і

підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2014. С. 61 – 65.

Семінарське заняття № 3.

Установчі документи юридичної особи корпоративного типу (2 год.)

Методичні рекомендації:

При вивченні теми необхідно визначити поняття і правову природу установчих документів юридичної особи корпоративного типу та здійснити правильний вибір типу установчих документів для конкретного виду юридичних осіб корпоративного типу. Крім того, необхідно вказати на відмінності між порядком затвердження і використання різних видів установчих документів. Потрібно розкрити специфіку змісту установчих документів і проаналізувати законодавчі положення про порядок внесення змін до установчих документів юридичної особи корпоративного типу та про визнання їх недійсними.

Питання для обговорення:

1. Установчі документи юридичної особи корпоративного типу: поняття і правова природа.
2. Статут як установчий документ юридичної особи корпоративного типу.
3. Засновницький договір: поняття і правова характеристика.
4. Порядок внесення змін до установчих документів юридичної особи корпоративного типу.
5. Підстави та порядок визнання установчих документів недійсними.

Ключові поняття і терміни: статут, модельний статут, засновницький договір, меморандум, акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю, повне товариство, командитне товариство, виробничий кооператив, фермерське господарство, приватне підприємство.

Питання для самоконтролю:

- 1) Які види установчих документів застосовуються у організаційно-правових формах підприємницьких юридичних осіб?
- 2) У чому полягає зміст статуту акціонерного товариства?
- 3) Які відомості мають міститися у статуті товариства з обмеженою відповідальністю?
- 4) Яка правова природа засновницького договору повного та командитного товариства?
- 5) Які відомості мають бути зазначені в засновницькому договорі?

- 6) Які особливості затвердження меморандуму?
- 7) Яку роль відіграє модельний статут як установчий документ юридичної особи корпоративного типу?
- 8) Який порядок внесення змін до установчих документів юридичних осіб корпоративного типу?
- 9) Який порядок державної реєстрації внесення змін до установчих документів юридичної особи корпоративного типу?
- 10) Які підстави та порядок визнання установчих документів недійсними?

Індивідуальні завдання: «Проблематика дійсності установчих документів юридичних осіб», «Проаналізуйте судову практику вирішення спорів про визнання установчих документів господарських товариств недійсними».

Теоретичне завдання:

- 1) Відобразіть у формі таблиці порівняльно-правовий аналіз статуту та засновницького договору як установчих документів юридичної особи корпоративного типу.

Практичні завдання:

1. Засновники ТОВ «МКФ» на установчих зборах за результатами їх проведення прийняли рішення про створення товариства з обмеженою відповідальністю на підставі модельного статуту. В рішенні про створення товариства були відображені відомості про вид товариства – ТОВ, його найменування, місцезнаходження, предмет і цілі діяльності, склад засновників та учасників, а також інформацію про провадження діяльності на основі модельного статуту. Рішення про створення ТОВ «МКФ» було прийнято трьома засновниками та підписано двома із них, на підставі якого відбулася державна реєстрація ТОВ «МКФ».

Дайте правову оцінку практичній ситуації. Які особливості створення товариства з обмеженою відповідальністю на підставі модельного статуту? Чи були порушені норми чинного законодавства про створення господарського товариства на підставі модельного статуту? Як здійснюється оформлення рішення про створення товариства з обмеженою відповідальністю?

2. Після створення ТОВ «КЛМ» один із засновників звернувся до суду з позовом про визнання статуту недійсним. В обґрунтування своїх позовних вимог засновник ТОВ «КЛМ» зазначив, що статут товариства не містить відомостей щодо розміру внесків в статутний капітал кожного із учасників, а також про те, що один із учасників товариства не зробив внеску своєї частки у статутний капітал до моменту державної реєстрації товариства з обмеженою відповідальністю. Проте згідно умов засновницького договору всі засновники зобов'язувалися зробити внески до статутного капіталу до моменту державної

реєстрації товариства. У зв'язку з цим позивач подав позов не тільки до ТОВ «КЛМ», але й залучив інших засновників як співвідповідачів у справі.

Яке рішення має прийняти суд? Який зміст статуту товариства з обмеженою відповідальністю при його створенні? Впродовж якого строку засновники товариства з обмеженою відповідальністю зобов'язані зробити внески до статутного капіталу? Як співвідносяться між собою положення засновницького договору і статуту товариства з обмеженою відповідальністю?

3. З метою створення акціонерного товариства засновники провели закрите (приватне) розміщення акцій, установчі збори та здійснили державну реєстрацію акціонерного товариства. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку звернулася до суду з позовом про ліквідацію акціонерного товариства обґрунтовуючи це тим, що засновники при створенні акціонерного товариства не уклали засновницький договір, у якому міститься інформація про кількість, тип і клас акцій, які підлягають придбанню засновниками, чим порушили процедуру створення акціонерного товариства.

Проаналізуйте ситуацію. Чи правомірні вимоги Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку?

Перелік рекомендованих джерел:

I. Нормативно-правові акти:

1) Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.

2) Закон Австрійської Республіки про акціонерні товариства. URL: [http://www.jusline.at/Aktiengesetz_\(AktG\).html](http://www.jusline.at/Aktiengesetz_(AktG).html).

3) Закон Австрійської Республіки про товариства з обмеженою відповідальністю. /Gesetz uber Gesellschaften mit beschränkter Haftung від 06.03.1906 року. URL: [http://www.jusline.at/GmbH-Gesetz_\(GmbHG\).html](http://www.jusline.at/GmbH-Gesetz_(GmbHG).html).

4) Закон Республіки Чехія «Про комерційні корпорації» (Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích). URL: <http://zakony.kurzy.cz/90-2012-zakon-o-obchodnich-korporacich>.

5) Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 року № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

6) Модельний закон США «Про підприємницьку корпорацію» / Model business corporation act annotated: official text with official comments and statutory cross-references, Revised through 2005 adopted by the Committee on Corporate Laws of the Section of Business Law, with the support of the American Bar Association / Section of Business Law. URL: <http://www.abanet.org/buslaw/committees>.

7) Directive (EU) 2017/1132 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 relating to certain aspects of company law (Text with EEA relevance.). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32017L1132>

8) Перша Директива Ради № 68/151 / ЄЕС від 09. 03. 1968 року зі змінами та доповненнями, внесеними Директивою N 2003/58, про узгодження гарантій, яких вимагають держави-члени від товариств у розумінні частини другої статті 58 Договору, з метою захисту інтересів учасників та третіх осіб, з огляду на створення акціонерних товариств, збереження та зміни капіталу, з метою забезпечення рівності застосування таких гарантій.

9) Про акціонерні товариства: Закон України від 17. 09. 2008 року № 514-VI. Відомості Верховної Ради України. 2008. № 50-51. Ст. 384.

10) Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 року № 1577-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст. 682.

11) Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15. 05. 2003 року № 755-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 31-32. Ст. 263.

12) Про кооперацію: Закон України від 10. 07. 2003 року № 1087-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 5. Ст. 35.

13) Про споживчу кооперацію: Закон України від 10. 04. 1992 року № 2265-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. №30. Ст. 414.

14) Про фермерське господарство: Закон України від 19. 06. 2003 року № 973-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 45. Ст. 363.

15) Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, підписана 27 червня 2014 р. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246581344

16) Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 р. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 46. Ст. 415.

17) Цивільний кодекс України: Закон України від 16. 01. 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.

II. Література:

Базова

18) Здійснення та захист корпоративних прав в Україні (цивільно-правові аспекти): Монографія / Луць В. В., Васильєва В. А., Калаур І. Р., Кашина О. В., Кобецька Н. Р., Саракун І. Б.; за заг. ред. В. В. Луця. Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. 320 с.

19) Зеліско А. В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 445 с.

20) Зозуляк О. Непідприємницькі юридичні особи як суб'єкти цивільного права: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Тернопіль: Підручники і посібники. 2017. 432 с.

21) Ігнат'єва І. А. Корпоративне управління. Підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 600 с.

22) Кібенко О., Пендак Сарбах А. Право товариств (company law): порівняльно-правовий аналіз acquis ЄС та законодавства України / за заг. ред. А. Пендак Сарбах, Ю. Мовчан. К.: ЮСТИНІАН, 2006. 496 с.

23) Корпоративне право Австрії та України: монографія / Васильєва В. А., Ковалишин О. Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. 250 с.

24) Корпоративне право Польщі та України: монографія / Васильєва В. А., Гербет Анджей, Ковалишин О. Р.; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 377 с.

25) Корпоративне право України: підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін.; за заг. ред. В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2010, 384 с.

26) Корпоративне право України: проблеми теорії та практики: монографія / Васильєва В. А., Зеліско А. В., Луць В. В., Саракун І. Б., Сіщук Л. В. [та ін.]; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2017. 612 с.

27) Мельник О. О. Корпоративне право України. Навчально-практичний посібник із зразками документів. К.: ФОП Мельник О. О., 2008. 368 с.

28) Мягкий А. В. Корпоративне управління за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Київ, 2017. 20 с.

29) Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин: Постанова Вищого господарського суду України від 25 лютого 2016 року № 4. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>.

30) Про практику розгляду судами корпоративних спорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24. 10. 2008 року № 13. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08>.

Допоміжна

31) Зеліско А. В. Уніфікація застосування конструкції засновницького договору у цивілістичній доктрині та чинному законодавстві України. Актуальні проблеми української цивілістики. Матеріали круглого столу (28–29 червня 2013 р.). К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2013. С. 54 – 58.

32) Штерн Г. Ю. Корпоративне управління: Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2009. 278 с.

Семінарське заняття № 4.

Управління корпоративним капіталом (2 год.)

Методичні рекомендації:

З метою якісного освоєння знань за вказаною темою необхідно проаналізувати основи законодавчого регулювання щодо способів формування капіталу окремих організаційно-правових форм юридичних осіб

корпоративного типу, визначити поняття і функції статутного капіталу, звернути увагу на особливості формування статутного капіталу, порядок оцінки майна та майнових прав, які можуть бути предметом вкладу до статутного капіталу. Крім того, важливо розкрити порядок збільшення / зменшення статутного капіталу, знати відмінність таких понять як «статутний капітал», «власний капітал», «резервний капітал», визначити способи формування фондів юридичної особи корпоративного типу.

Питання для обговорення:

1. Способи формування капіталу юридичної особи корпоративного типу.
2. Вклади засновників до статутного (складеного) капіталу юридичної особи корпоративного типу та порядок їх оцінки.
3. Статутний капітал, його функції та порядок формування.
4. Збільшення і зменшення статутного (складеного) капіталу юридичної особи корпоративного типу.
5. Фонди юридичної особи корпоративного типу.

Ключові поняття і терміни: корпоративна власність, емісія цінних паперів, статутний капітал, складений капітал, вклад до статутного (складеного капіталу), вступний внесок, членський внесок, цільовий внесок, пай, власний капітал, резервний капітал, спеціальний фонд для виплати дивідендів за привілейованими акціями, пайовий фонд, неподільний фонд.

Питання для самоконтролю:

- 1) Дайте визначення поняття «статутний капітал».
- 2) Які функції статутного капіталу підприємницького товариства?
- 3) Чи встановлений мінімальний розмір статутного капіталу для товариства з обмеженою відповідальністю?
- 4) Який порядок формування статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю?
- 5) Який порядок збільшення статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю?
- 6) Який порядок зменшення статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю?
- 7) З якою метою здійснюється зменшення статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю?
- 8) Які правові наслідки зменшення статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю?
- 9) Дайте визначення поняття «частка у статутному (складеному) капіталі» і охарактеризуйте її правове значення.
- 10) Дайте визначення поняття «власний капітал» акціонерного товариства.
- 11) Як формується резервний капітал господарського товариства?
- 12) Які особливості формування резервного капіталу акціонерного товариства?

13) З якого майна формується неподільний фонд?

Індивідуальні завдання: «Поняття корпоративної власності», «Правова характеристика процедури реєстрації випуску акцій», «Порядок формування спеціального фонду для виплати дивідендів за привілейованими акціями».

Теоретичне завдання:

- 1) Опишіть загальні вимоги до проведення незалежної оцінки майна.
- 2) Визначте у формі таблиці підходи до оцінки майнових прав інтелектуальної власності.

Практичні завдання:

1. Засновники ПАТ «СКЛ» прийняли рішення про створення акціонерного товариства і після реєстрації НКЦПФР випуску акцій та укладення з Центральним депозитарієм цінних паперів договору про обслуговування емісії акцій здійснили закриті розміщення акцій серед засновників. Один засновник здійснив оплату акцій грошовими коштами, другий засновник – нерухомим майном, а третій – векселями. Водночас на установчих зборах акціонерного товариства засновники здійснили оцінку майна в рахунок оплати акцій і затвердили ринкову вартість майна більше, ніж на 10% відсотків від вартості, визначеної оцінювачем. Втім один із засновників не проголосував за прийняте вище рішення, а суб'єкт державної реєстрації юридичних осіб відмовив у державній реєстрації акціонерного товариства.

Дайте правову оцінку ситуації. Що може бути внеском, зробленим у рахунок оплати акцій? Як відбувається визначення ринкової вартості майна та оплата вартості акцій засновниками?

2. На щорічних загальних зборах ПАТ «КЛМ» прийнято рішення про збільшення статутного капіталу товариства шляхом розміщення додаткових акцій. При цьому було визначено, що вартість додатково випущених акцій має бути вищою від їх номінальної вартості. У статуті товариства зазначено, що формою оплати акцій є виключно грошові кошти, в той час як на загальних зборах було прийнято рішення про можливість здійснення такої оплати й майновими правами. Крім того, під час проведення загальних зборів було встановлено, що вартість власного капіталу товариства є меншою від розміру його статутного капіталу.

Дайте правову оцінку ситуації. Який порядок збільшення статутного капіталу акціонерного товариства?

3. Один із учасників ТОВ «КСК» до закінчення шести місяців з дня державної реєстрації вніс до статутного капіталу вклад не в повному обсязі (50 %). У зв'язку з цим на загальних зборах учасників товариства з обмеженою відповідальністю було прийнято рішення про зменшення статутного капіталу, за яке проголосували учасники простою більшістю голосів від загальної кількості голосів учасників товариства. Відповідні зміни були внесені до

статуту товариства та до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб–підприємців та громадських формувань. Рішення про зменшення статутного капіталу ТОВ «КСК» через 6 місяців після його прийняття і реєстрації змін до статуту було повідомлено кредиторам товариства, які після отримання зазначеного повідомлення подали позов до суду.

Вирішіть спір. Який порядок зменшення статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю? Чи були порушені права кредиторів під час здійснення процедури зменшення статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю?

Перелік рекомендованих джерел:

I. Нормативно-правові акти:

1) Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.

2) Directive (EU) 2017/1132 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 relating to certain aspects of company law (Text with EEA relevance.). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32017L1132>

3) Закон Австрійської Республіки про акціонерні товариства. URL: [http://www.jusline.at/Aktiengesetz_\(AktG\).Html](http://www.jusline.at/Aktiengesetz_(AktG).Html).

4) Закон Австрійської Республіки про товариства з обмеженою відповідальністю. /Gesetz uber Gesellschaften mit beschränkter Haftung від 06.03.1906 року. URL: [http://www.jusline.at/GmbH-Gesetz_\(GmbHG\).html](http://www.jusline.at/GmbH-Gesetz_(GmbHG).html).

5) Закон Республіки Чехія «Про комерційні корпорації» (Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích). URL: <http://zakony.kurzy.cz/90-2012-zakon-o-obchodnich-korporacich>.

6) Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 року № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

7) Модельний закон США «Про підприємницьку корпорацію» / Model business corporation act annotated: official text with official comments and statutory cross-references, Revised through 2005 adopted by the Committee on Corporate Laws of the Section of Business Law, with the support of the American Bar Association / Section of Business Law. URL: <http://www.abanet.org/buslaw/committees>.

8) Перша Директива Ради № 68/151 / ЄЕС від 09. 03. 1968 року зі змінами та доповненнями, внесеними Директивою N 2003/58, про узгодження гарантій, яких вимагають держави-члени від товариств у розумінні частини другої статті 58 Договору, з метою захисту інтересів учасників та третіх осіб, з огляду на створення акціонерних товариств, збереження та зміни капіталу, з метою забезпечення рівності застосування таких гарантій.

9) Положення про депозитарну та клірингову діяльність Національного банку України. Затверджено Постановою Правління Національного банку України від 25. 09. 2013 р. № 387.

10) Положення про провадження депозитарної діяльності. Затверджено Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 23. 04. 2013 р. № 735.

11) Порядок збільшення (зменшення) статутного капіталу публічного або приватного акціонерного товариства. Рішення Національної комісії цінних паперів та фондового ринку від 14. 05. 2013 року № 822, зареєстровано у Міністерстві юстиції України № 858/23390 від 1 червня 2013 р.

12) Порядок формування та використання спеціального фонду для виплати дивідендів за привілейованими акціями. Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 1376 від 29. 09. 2011 року, зареєстровано у Міністерстві юстиції України № 1205/19943 від 19. 10. 2011 р.

13) Про акціонерні товариства: Закон України від 17. 09. 2008 року № 514-VI. Відомості Верховної Ради України. 2008. № 50-51. Ст. 384.

14) Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26. 11. 1993 року № 3659-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 50. Ст. 472.

15) Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання діяльності юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України № 642-VII від 10 жовтня 2013 року. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 22. Ст. 773.

16) Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів: Закон України від 7 квітня 2015 року № 289-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 25. Ст. 188.

17) Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 року № 1577-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст. 682.

18) Про депозитарну систему України: Закон України від 06. 07. 2012 року № 5178-VI. Відомості Верховної Ради. 2013. № 39. Ст. 517.

19) Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15. 05. 2003 року № 755-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 31-32. Ст. 263.

20) Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18.11.2003 року № 1255-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 11. Ст. 140.

21) Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав». Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2003 р. № 1440.

22) Про затвердження Національного стандарту № 2 «Оцінка нерухомого майна». Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2004 р. № 1442.

23) Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів». Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2006 р. № 1655.

24) Про затвердження Національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності». Постанова Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 р. № 1185.

25) Про інститути спільного інвестування: Закон України від 05. 07. 2012 року № 5080-VI. Відомості Верховної Ради. 2013. № 29. Ст. 337.

26) Про кооперацію: Закон України від 10. 07. 2003 року № 1087-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 5. Ст. 35.

27) Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 року № 2658-14. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 47. Ст. 251.

28) Про споживчу кооперацію: Закон України від 10. 04. 1992 року № 2265-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. №30. Ст. 414.

29) Про фермерське господарство: Закон України від 19. 06. 2003 року № 973-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 45. Ст. 363.

30) Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23. 02. 2006 року № 3480-IV. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 31. Ст. 268

31) Роз'яснення щодо застосування Національного стандарту № 2 «Оцінка нерухомого майна», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2004 р. № 1442. Інструктивний лист Фонду державного майна України від 09.03.2005 р. № 10-36-2562.

32) Цивільний кодекс України: Закон України від 16. 01. 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.

II. Література:

Базова

33) Васильєва В. А. Щодо категорії корпоративної власності. Проблеми цивільного права і процесу: тези доп. учасників наук.-проф. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна, 19-20 травня 2017 р. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків. обласний осередок Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів». Харків: ХНУВС, 2017. С. 83 – 85.

34) Довгань Л. Є., Пастухова В. В., Савчук Л. М. Корпоративне управління. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2007. 174 с.

35) Євтушевський В. А. Корпоративне управління. Підручник. К.: Знання, 2006. 406 с.

36) Здійснення та захист корпоративних прав в Україні (цивільно-правові аспекти): Монографія / Луць В. В., Васильєва В. А., Калаур І. Р., Кашина О. В., Кобецька Н. Р., Саракун І. Б.; за заг. ред. В. В. Луця. Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. 320 с.

37) Кібенко О., Пендак Сарбах А. Право товариств (company law): порівняльно-правовий аналіз acquis ЄС та законодавства України / за заг. ред. А. Пендак Сарбах, Ю. Мовчан. К.: ЮСТИНІАН, 2006. 496 с.

38) Корпоративне право Австрії та України: монографія / Васильєва В. А., Ковалишин О. Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. 250 с.

39) Корпоративне право Польщі та України: монографія / Васильєва В. А., Гербет Анджей, Ковалишин О. Р.; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 377 с.

40) Корпоративне право України: підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін.; за заг. ред. В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2010, 384 с.

41) Корпоративне право України: проблеми теорії та практики: монографія / Васильєва В. А., Зеліско А. В., Луць В. В., Саракун І. Б., Сіщук Л. В. [та ін.]; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2017. 612 с.

42) Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. К.: Істина, 2008. 720 с.

43) Мельник О. О. Корпоративне право України. Навчально-практичний посібник із зразками документів. К.: ФОП Мельник О. О., 2008. 368 с.

44) Охорона прав суб'єктів корпоративних відносин: Монографія / За заг. ред. академіка НАПрН України В. В. Луця. К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2013. 194с.

45) Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним зверненням приватного підприємства «ІКІО» щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 61 Сімейного кодексу України від 19 вересня 2012 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-12>.

46) Смітюх А. В. Корпоративне право у схемах: Навчальний посібник. Вид. 2, змін і доп. К.: Істина, 2012. 244 с.

47) Спасибо-Фатєєва І. В. Цивілістика на шляху формування доктрин: вибр. наук. праці. Х.: Золоті сторінки, 2012. 696 с.

Допоміжна

48) Акіменко Ю. Ю. Особливості цивільно-правового статусу господарського товариства однієї особи (на прикладі законодавства України та ФРН): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса: Національний ун-т «Одеська юридична академія», 2011. 19 с.

49) Кибенко Е. Р. Корпоративное право Великобритании. Законодательство. Прецеденты. Комментарии. 2003. 368 с.

50) Суханов Е. А. Уставный капитал хозяйственного общества в современном корпоративном праве. Вестник гражданского права. 2012. № 2. С. 4 – 35.

51) Штерн Г. Ю. Корпоративне управління: Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2009. 278 с.

52) Dohnal Jakub, Żaba Mateusz. Декілька зауважень щодо польської та чеської регуляції відповідальності за зобов'язаннями товариств об'єднань капіталів до моменту їх створення шляхом заснування. Міжнародний журнал «Право і суспільство»: за ред. д-ра юрид. наук, проф. Васильєвої В. А. Випуск 3. Івано-Франківськ: Фоліант, 2016. С. 57 – 66.

Семінарське заняття № 5.

Загальні збори акціонерного товариства (2 год.)

Методичні рекомендації:

При вивченні теми необхідно звернути увагу на акціонерне законодавство в частині організації і проведення загальних зборів, а саме слід розкрити підстави та порядок проведення чергових і позачергових загальних зборів, визначити особливості повідомлення про проведення загальних зборів, навчитися складати проекти документів, у яких фіксуються відомості про порядок денний загальних зборів та результати їх проведення, знати особливості різних форм проведення загальних зборів, а також специфіку прийняття рішень загальними зборами акціонерного товариства. Крім того, потрібно проаналізувати судову практику, що склалася з приводу оскарження рішень, прийнятих загальними зборами акціонерного товариства.

Питання для обговорення:

1. Поняття, компетенція і форми проведення загальних зборів акціонерного товариства.
2. Підстави та порядок скликання загальних зборів акціонерного товариства.
3. Представництво акціонерів на загальних зборах акціонерного товариства.
4. Порядок проведення загальних зборів акціонерного товариства.
5. Спосіб голосування і порядок прийняття рішень загальними зборами акціонерного товариства.
6. Оскарження рішень загальних зборів акціонерного товариства.

Ключові поняття і терміни: акціонерне товариство, чергові загальні збори, позачергові загальні збори, акціонер, представництво, довіреність, голосуюча акція, порядок денний загальних зборів, кворум загальних зборів, бюлетень для голосування, кумулятивне голосування, реєстраційна комісія, лічильна комісія, протокол про підсумки голосування, заочне голосування (опитування), рішення загальних зборів, протокол загальних зборів.

Питання для самоконтролю:

- 1) Яка загальна та виключна компетенція загальних зборів акціонерного товариства?
- 2) Які акціонери мають право брати участь у загальних зборах акціонерного товариства?
- 3) Які дані має містити повідомлення про порядок проведення загальних зборів акціонерного товариства?
- 4) Які строки надіслання акціонерам і фондовій біржі повідомлення про проведення загальних зборів акціонерного товариства?
- 5) Який строк подання пропозицій до порядку денного загальних зборів акціонерного товариства?

6) Хто може бути представником акціонера на загальних зборах акціонерного товариства?

7) Який порядок здійснення нагляду за реєстрацією акціонерів для участі у загальних зборах?

8) Який кворум загальних зборів акціонерного товариства?

9) Який порядок прийняття рішень загальними зборами акціонерного товариства?

10) Які відомості має містити бюлетень для голосування на загальних зборах акціонерного товариства?

11) У яких випадках бюлетень для голосування визнається недійсним?

12) Які функції виконує лічильна комісія?

13) Які особливості проведення позачергових загальних зборів акціонерного товариства?

14) Який порядок проведення загальних зборів акціонерів шляхом заочного голосування (опитування)?

15) Які особливості проведення загальних зборів товариством, що складається з однієї особи?

Індивідуальні завдання: «Особливості проведення загальних зборів у корпоративних інвестиційних фондах», «Правова природа рішень загальних зборів акціонерного товариства», «Проаналізуйте судову практику вирішення спорів про визнання рішень загальних зборів акціонерного товариства недійсними».

Теоретичне завдання:

1) Складіть протокол нагляду за реєстрацією акціонерів, проведенням загальних зборів, голосуванням та підбиттям його підсумків на загальних зборах акціонерного товариства (зразок – Додаток 3 до Порядку нагляду за реєстрацією акціонерів, проведенням загальних зборів, голосуванням та підбиттям його підсумків на загальних зборах акціонерних товариств).

2) Складіть проект порядку денного річних загальних зборів акціонерного товариства.

Практичні завдання:

1. Акціонер ПАТ «ТНК», який є власником 12 % голосуючих акцій цього товариства, звернувся до наглядової ради з вимогою про скликання позачергових загальних зборів із вмотивованим визначенням підстав для їх скликання та порядком денним. Втім подану вимогу акціонер не підписав і не подав інформацію про кількість, тип і клас належних йому акцій. Наглядова рада розглянула вимогу акціонера про скликання позачергових загальних зборів ПАТ «ТНК» та впродовж 10 днів прийняла рішення про відмову у їх скликанні, про що належним чином повідомила акціонера. Після отримання такого повідомлення акціонер звернувся до суду з позовом про оскарження рішення наглядової ради про відмову у проведенні позачергових загальних

зборів та про зобов'язання скликати позачергові загальні збори акціонерного товариства.

Вирішіть спір. Який порядок скликання позачергових загальних зборів акціонерного товариства на вимогу акціонерів, які у сукупності володіють більш як 10% голосуючих акцій? Чи має право акціонер оскаржувати до суду рішення наглядової ради про відмову у скликанні позачергових загальних зборів? Чи є правомірною вимога акціонера про скликання позачергових загальних зборів акціонерного товариства судом?

2. Після проведення чергових загальних зборів ПАТ «КЛМ» один із акціонерів подав позов до суду з вимогою про визнання рішення загальних зборів недійсним обґрунтовуючи це тим, що він зареєструвався для участі у загальних зборах, але не зміг належним чином підготуватися до їх проведення, оскільки товариство не надіслало повідомлення про проведення загальних зборів та проект порядку денного за місцем проживання акціонера. Акціонерне товариство у відзиві на позов надало свої заперечення, згідно яких акціонер до проведення чергових загальних зборів не надав товариству інформацію про зміну свого місця проживання і був повідомлений про проведення загальних зборів за допомогою телефонного засобу зв'язку. Крім того, всі необхідні відомості про скликання таких зборів були належним чином розміщені у визначені законом строки в загальнодоступній інформаційній базі даних НКЦПФР.

Вирішіть спір. Чи підлягають задоволенню позовні вимоги акціонера до ПАТ «КЛМ» про визнання рішення загальних зборів акціонерного товариства недійсним? Яким чином відбувається повідомлення акціонерів про проведення загальних зборів акціонерного товариства?

3. Після проведення щорічних загальних зборів ПАТ «ЛТД» одним із акціонерів було подано позов до суду про визнання рішення загальних зборів недійсним аргументуючи, що прийняття рішення загальних зборів відбулося без дотримання вимоги закону про кворум загальних зборів, яким для акціонерних товариств є більш як 50 відсотків голосуючих акцій. Акціонерне товариство надало свої заперечення проти позову, мотивуючи їх тим, що у статуті ПАТ «ЛТД» прописано положення, згідно якого загальні збори акціонерного товариства мають кворум за умови реєстрації для участі у них акціонерів, які сукупно є власниками більш як 30 відсотків голосуючих акцій, у зв'язку з чим рішення загальних зборів ПАТ «ЛТД» є правомочним.

Вирішіть спір. Чи підлягають задоволенню позовні вимоги акціонера до ПАТ «ЛТД» про визнання рішення загальних зборів акціонерного товариства недійсним? Чи є положення статуту ПАТ «ЛТД» про кворум загальних зборів такими, що відповідають вимогам акціонерного законодавства?

Перелік рекомендованих джерел:

I. Нормативно-правові акти:

- 1) Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.
- 2) Директива № 2004/109/ЄС Європейського парламенту та Ради від 15. 12. 2004 року про гармонізацію вимог щодо прозорості по відношенню до інформації про емітентів, чиї цінні папери допускаються до торгів на регульованих ринках, що вносить зміни та доповнення до Директиви № 2001/34/ЄС.
- 3) Закон Австрійської Республіки про акціонерні товариства. URL: [http://www.jusline.at/Aktiengesetz_\(AktG\).html](http://www.jusline.at/Aktiengesetz_(AktG).html).
- 4) Закон Республіки Чехія «Про комерційні корпорації» (Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích). URL: <http://zakony.kurzy.cz/90-2012-zakon-o-obchodnich-korporacich>.
- 5) Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 року № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
- 6) Методичні рекомендації щодо вдосконалення корпоративного управління в банках, схвалені Постановою Правління Національного банку України від 28. 03. 2007 р. № 98.
- 7) Модельний закон США «Про підприємницьку корпорацію» / Model business corporation act annotated: official text with official comments and statutory cross-references, Revised through 2005 adopted by the Committee on Corporate Laws of the Section of Business Law, with the support of the American Bar Association / Section of Business Law. URL: <http://www.abanet.org/buslaw/committees>.
- 8) Положення про депозитарну та клірингову діяльність Національного банку України. Затверджено Постановою Правління Національного банку України від 25. 09. 2013 р. № 387.
- 9) Положення про провадження депозитарної діяльності. Затверджено Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 23. 04. 2013 р. № 735.
- 10) Порядок нагляду за реєстрацією акціонерів, проведенням загальних зборів, голосуванням та підбиттям його підсумків на загальних зборах акціонерних товариств. Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 904 19. 12. 2017 року, зареєстровано у Міністерстві юстиції України 19 січня 2018 р. за № 80/31532.
- 11) Принципи корпоративного управління, затверджені рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22 липня 2014 р. № 955. Відомості Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. 2014. № 138.
- 12) Про акціонерні товариства: Закон України від 17. 09. 2008 року № 514-VI. Відомості Верховної Ради України. 2008. № 50-51. Ст. 384.

13) Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за правопорушення на ринку цінних паперів: Закон України №801-VI від 25 грудня 2008 року. Відомості Верховної Ради України. 2009. № 23. Ст. 278.

14) Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів: Закон України від 7 квітня 2015 року № 289-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 25. Ст. 188.

15) Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах: Закон України 1983-19 від 23. 03. 2017 р. Відомості Верховної Ради. 2017. № 25. Ст. 289.

16) Про депозитарну систему України: Закон України від 06. 07. 2012 року № 5178-VI. Відомості Верховної Ради. 2013. № 39. Ст. 517.

17) Про інститути спільного інвестування: Закон України від 05. 07. 2012 року № 5080-VI. Відомості Верховної Ради. 2013. № 29. Ст. 337.

18) Про порядок застосування пункту 14 статті 2, статті 35 та частини сьомої статті 38 Закону України «Про акціонерні товариства» щодо повідомлення про проведення загальних зборів акціонерного товариства. Роз'яснення затверджено рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 16 березня 2010 року № 307.

19) Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23. 02. 2006 року № 3480-IV. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 31. Ст. 268.

20) Цивільний кодекс України: Закон України від 16. 01. 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.

II. Література:

Базова

21) Давидюк Т. В. Правове регулювання представництва у корпоративних відносинах: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук, спец: 12.00.03. Харків, 2017. 20 с.

22) Здійснення та захист корпоративних прав в Україні (цивільно-правові аспекти): Монографія / Луць В. В., Васильєва В. А., Калаур І. Р., Кашина О. В., Кобецька Н. Р., Сараkun І. Б.; за заг. ред. В. В. Луця. Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. 320 с.

23) Ігнат'єва І. А. Корпоративне управління. Підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 600 с.

24) Кібенко О., Пендак Сарбах А. Право товариств (company law): порівняльно-правовий аналіз acquis ЄС та законодавства України / за заг. ред. А. Пендак Сарбах, Ю. Мовчан. К.: ЮСТИНІАН, 2006. 496 с.

25) Корпоративне право Австрії та України: монографія / Васильєва В. А., Ковалишин О. Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. 250 с.

26) Корпоративне право Польщі та України: монографія / Васильєва В. А., Гербет Анджей, Ковалишин О. Р.; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 377 с.

27) Корпоративне право України: підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін.; за заг. ред. В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2010, 384 с.

28) Корпоративне право України: проблеми теорії та практики: монографія / Васильєва В. А., Зеліско А. В., Луць В. В., Саракун І. Б., Сіщук Л. В. [та ін.]; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2017. 612 с.

29) Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. К.: Істина, 2008. 720 с.

30) Мельник О. О. Корпоративне право України. Навчально-практичний посібник із зразками документів. К.: ФОП Мельник О. О., 2008. 368 с.

31) Мягкий А. В. Корпоративне управління за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Київ, 2017. 20 с.

32) Петшиковський К. Правовий характер рішення зборів господарського товариства і кооперативу. *Gdanskіe Studia Prawnicze*. 2016. том XXXVI. С. 307 – 325.

33) Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин: Постанова Вищого господарського суду України від 25 лютого 2016 року № 4. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>.

34) Про практику розгляду судами корпоративних спорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24. 10. 2008 року № 13. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08>.

35) Спасибо-Фатєєва І. В. Про концептуальні зміни в підходах до відповідальності акціонерів та посадових осіб господарських товариств. Міжнародний журнал «Право і суспільство»: за ред. д-ра юрид. наук, проф. Васильєвої В. А. Випуск 3. Івано-Франківськ: Фоліант, 2016. С. 124 – 133.

36) Спасибо-Фатєєва І. В. Цивілістика на шляху формування доктрин: вибр. наук. праці. Х.: Золоті сторінки, 2012. 696 с.

37) Спасибо-Фатєєва І., Кібенко О., Борисова В. Корпоративне управління. Монографія. За ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Х.: Право, 2007. 500 с.

Допоміжна

38) Pińior Piotr. Принципи реалізації права голосу в акціонерному товаристві. Корпоративне право України та інших європейських країн: шляхи гармонізації. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2015. С. 187 – 193.

39) Акіменко Ю. Ю. Особливості цивільно-правового статусу господарського товариства однієї особи (на прикладі законодавства України та ФРН): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса: Національний ун-т «Одеська юридична академія», 2011. 19 с.

40) Ковалишин О. Р. Підстави та правові наслідки визнання рішення загальних зборів акціонерів недійсними. Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару. Івано-Франківськ:

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2010. С. 182 – 186.

41) Махінчук В. М. Відповідальність головного підприємства за борги дочірнього внаслідок застосування доктрини «piercing the corporate veil» (зняття корпоративної вуалі). Корпоративне право України та інших європейських країн: шляхи гармонізації. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2015. С. 156 – 168.

42) Махінчук В. М. Механізм застосування доктрини зняття корпоративної вуалі (piercing the corporate veil). Проблеми цивільного права і процесу: тези доп. учасників наук.-проф. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна, 19-20 травня 2017 р. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків. обласний осередок Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів». Харків: ХНУВС, 2017. С. 115 – 117.

43) Мягкий А. В. Підстави скликання позачергових загальних зборів акціонерних товариств за скороченою процедурою: європейський досвід та українська практика. Корпоративне право України та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2014. С. 154 – 158.

44) Посполітак В. В. Особливості відповідальності власників істотної участі / пов'язаних осіб неплатоспроможних банків. Корпоративне право України та інших європейських країн: шляхи гармонізації. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2015. С. 203 – 210.

45) Цікало В. І. Співвідношення між прийняттям рішень загальними зборами товариства та їх повноважністю. Корпоративне право України та інших європейських країн: шляхи гармонізації. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2015. С. 298 – 301.

Семінарське заняття № 6.

Виконавчий орган акціонерного товариства (2 год.)

Методичні рекомендації:

При опрацюванні навчального матеріалу за темою необхідно розкрити принципи діяльності виконавчого органу акціонерного товариства, специфіку виникнення корпоративних і трудових відносин між членами виконавчого органу та акціонерним товариством, знати особливості формування і діяльності одноосібного та колегіального виконавчого органу, підстави та способи припинення повноважень виконавчого органу чи окремих його членів. Слід ознайомитися із вимогами закону, які ставляться до посадових осіб органів акціонерного товариства та з обмеженнями, згідно яких особа не має права набувати статусу посадової особи, розкрити особливості відповідальності посадових осіб акціонерного товариства.

Питання для обговорення:

1. Виконавчий орган акціонерного товариства: поняття і засади діяльності.
2. Порядок діяльності виконавчого органу акціонерного товариства.
3. Посадові особи виконавчого органу акціонерного товариства: поняття та повноваження.
4. Припинення повноважень голови та членів виконавчого органу акціонерного товариства.
5. Відповідальність посадових осіб виконавчого органу акціонерного товариства.

Ключові поняття і терміни: акціонерне товариство, голова виконавчого органу, член виконавчого органу, правління, дирекція, директор, генеральний директор, посадова особа, права і обов'язки членів виконавчого органу, засідання виконавчого органу, протокол засідання виконавчого органу, звітність виконавчого органу, відповідальність членів виконавчого органу.

Питання для самоконтролю:

- 1) Яка компетенція виконавчого органу акціонерного товариства?
- 2) Які права і обов'язки має голова виконавчого органу акціонерного товариства?
- 3) Яка особа може бути членом виконавчого органу акціонерного товариства?
- 4) Які права і обов'язки має член виконавчого органу акціонерного товариства?
- 5) Які підстави припинення повноважень голови та членів виконавчого органу акціонерного товариства?
- 6) Які способи припинення повноважень голови та членів виконавчого органу акціонерного товариства?

7) Які особливості проведення засідань виконавчого органу акціонерного товариства?

8) Які вимоги до діяльності посадових осіб?

9) Які особливості несення відповідальності посадовими особами?

Індивідуальні завдання: «Порівняльно-правова характеристика повноважень представника та виконавчого органу акціонерного товариства», «Проаналізуйте судову практику вирішення спорів про відшкодування збитків посадовими особами акціонерному товариству».

Теоретичне завдання:

1) Складіть проект положення про виконавчий орган акціонерного товариства.

Практичні завдання:

1. При виконанні визначених законом і статутом повноважень директор ПАТ «КЛК» уклав договір підряду. Після укладення договору підряду ПАТ «КЛК» подало позов до суду про відшкодування збитків посадовою особою перед товариством, згідно якого було зазначено, що директор перевищив свої повноваження, оскільки зазначений договір є значним правочином, на вчинення якого має бути рішення про надання згоди наглядової ради. Директор проти позову висунув заперечення, аргументуючи їх тим, що статутом товариства право виконавчого органу на укладення договорів не обмежено і укладення договору підряду було необхідною дією для забезпечення ефективної діяльності акціонерного товариства.

Вирішіть спір. Які повноваження має одноосібний виконавчий орган? Чи буде нести виконавчий орган відповідальність перед товариством? Які правові наслідки порушення порядку вчинення значного правочину?

2. За результатами розгляду звіту правління ПАТ «ДМК» наглядовою радою прийнято рішення про відсторонення голови правління від здійснення покладених на нього повноважень. У зв'язку з цим голова правління до моменту обрання іншої особи на його посаду видав наказ про призначення одного із членів правління виконуючим обов'язки голови правління ПАТ «ДМК».

Дайте правову оцінку ситуації. Чи правомірним є рішення голови правління про обрання особи, яка тимчасово здійснюватиме його повноваження? Який орган акціонерного товариства має право на обрання голови та членів колегіального виконавчого органу акціонерного товариства?

Перелік рекомендованих джерел:

I. Нормативно-правові акти:

- 1) Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.
- 2) Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 03.10.2017 року № 2147-VIII. Відомості Верховної Ради. 2017. № 48. Ст. 436.
- 3) Директива Комісії № 2007/14/ЄС від 08. 03. 2007 року, яка визначає детальні правила впровадження окремих положень Директиви № 2004/109/ЄС про гармонізацію вимог щодо прозорості по відношенню до інформації про емітентів, чиї цінні папери допускаються до торгів на регульованих ринках.
- 4) Directive (EU) 2017/1132 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 relating to certain aspects of company law (Text with EEA relevance.). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32017L1132>
- 5) Закон Австрійської Республіки про акціонерні товариства. URL: [http://www.jusline.at/Aktiengesetz_\(AktG\).html](http://www.jusline.at/Aktiengesetz_(AktG).html).
- 6) Закон Республіки Чехія «Про комерційні корпорації» (Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích). URL: <http://zakony.kurzy.cz/90-2012-zakon-o-obchodnich-korporacich>.
- 7) Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 року № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
- 8) Модельний закон США «Про підприємницьку корпорацію» / Model business corporation act annotated: official text with official comments and statutory cross-references, Revised through 2005 adopted by the Committee on Corporate Laws of the Section of Business Law, with the support of the American Bar Association / Section of Business Law. URL: <http://www.abanet.org/buslaw/committees>.
- 9) Принципи корпоративного управління для банків Базельського комітету з питань банківського нагляду від 08. 07. 2015 р.
- 10) Принципи корпоративного управління Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Переклад з англійської. Офіційний текст англійською мовою: URL: <http://www.oecd.org>.
- 11) Принципи корпоративного управління, затверджені рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22 липня 2014 р. № 955. Відомості Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. 2014. № 138.
- 12) Про акціонерні товариства: Закон України від 17. 09. 2008 року № 514-VI. Відомості Верховної Ради України. 2008. № 50-51. Ст. 384.
- 13) Про депозитарну систему України: Закон України від 06. 07. 2012 року № 5178-VI. Відомості Верховної Ради. 2013. № 39. Ст. 517.
- 14) Про інститути спільного інвестування: Закон України від 05. 07. 2012 року № 5080-VI. Відомості Верховної Ради. 2013. № 29. Ст. 337.
- 15) Цивільний кодекс України: Закон України від 16. 01. 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.

II. Література:

Базова

16) Браун Дарел Роль менеджменту в розробці мінімальних стандартів корпоративного управління. Українське комерційне право. № 7. 2016. С. 42 – 59.

17) Давидюк Т. В. Правове регулювання представництва у корпоративних відносинах: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук, спец: 12.00.03. Харків, 2017. 20 с.

18) Здійснення та захист корпоративних прав в Україні (цивільно–правові аспекти): Монографія / Луць В. В., Васильєва В. А., Калаур І. Р., Кашина О. В., Кобецька Н. Р., Саракун І. Б.; за заг. ред. В. В. Луця. Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. 320 с.

19) Кібенко О., Пендак Сарбах А. Право товариств (company law): порівняльно-правовий аналіз acquis ЄС та законодавства України / за заг. ред. А. Пендак Сарбах, Ю. Мовчан. К.: ЮСТИНІАН, 2006. 496 с.

20) Корпоративне право Австрії та України: монографія / Васильєва В. А., Ковалишин О. Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. 250 с.

21) Корпоративне право Польщі та України: монографія / Васильєва В. А., Гербет Анджей, Ковалишин О. Р.; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 377 с.

22) Корпоративне право України: підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін.; за заг. ред. В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2010, 384 с.

23) Корпоративне право України: проблеми теорії та практики: монографія / Васильєва В. А., Зеліско А. В., Луць В. В., Саракун І. Б., Сіщук Л. В. [та ін.]; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2017. 612 с.

24) Кравчук В. Відкликання голови виконавчого органу товариства. Українське комерційне право, 2012. № 12. С. 14 – 19.

25) Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. К.: Істина, 2008. 720 с.

26) Майданик Р. А. Відповідальність керівників господарських товариств за збитки, заподіяні внаслідок неналежного здійснення своїх повноважень. Юридична Україна (щомісячний правовий часопис). 2008. № 8. С. 36 – 41.

27) Мягкий А. В. Корпоративне управління за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Київ, 2017. 20 с.

28) Охорона прав суб'єктів корпоративних відносин: Монографія / За заг. ред. академіка НАПрН України В. В. Луця К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2013. 194с.

29) Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин: Постанова Вищого господарського суду України від 25 лютого 2016 року № 4. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>.

30) Про практику розгляду судами корпоративних спорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24. 10. 2008 року № 13. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08>.

31) Спасибо-Фатєєва І. В. Про концептуальні зміни в підходах до відповідальності акціонерів та посадових осіб господарських товариств. Міжнародний журнал «Право і суспільство»: за ред. д-ра юрид. наук, проф. Васильєвої В. А. Випуск 3. Івано-Франківськ: Фоліант, 2016. С. 124 – 133.

32) Спасибо-Фатєєва І. В. Цивілістика на шляху формування доктрин: вибр. наук. праці. Х.: Золоті сторінки, 2012. 696 с.

33) Спасибо-Фатєєва І., Кібенко О., Борисова В. Корпоративне управління. Монографія. За ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Х.: Право, 2007. 500 с.

Допоміжна

34) Короленко В. М. Участь працівників в управлінні підприємницькими товариствами. Корпоративне право України та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2014. С. 140 – 146.

35) Махінчук В. М. Відповідальність головного підприємства за борги дочірнього внаслідок застосування доктрини «piercing the corporate veil» (зняття корпоративної вуалі). Корпоративне право України та інших європейських країн: шляхи гармонізації. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2015. С. 156 – 168.

36) Мягкий А. В. Поняття керівника господарського товариства. Корпоративне право України та інших європейських країн: шляхи гармонізації. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2015. С. 168 – 173.

37) Сліпенчук Н. А. Цивільно-правові способи захисту корпоративних прав: автореферат дис.. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Спец.: 12.00.03. К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2014. – 19 с.

Семінарське заняття № 7.

Наглядова рада та інші органи акціонерного товариства (2 год.)

Методичні рекомендації:

При вивченні теми необхідно розкрити порядок діяльності органів контролю акціонерного товариства, а саме знати порядок формування та склад наглядової ради, права і обов'язки голови та членів наглядової ради, специфіку

діяльності комітетів наглядової ради, а також підстави та способи припинення повноважень члена наглядової ради. Крім того, слід звернути увагу на правовий статус корпоративного секретаря і розкрити його роль у системі корпоративного управління, знати повноваження інших органів акціонерного товариства – ревізора (ревізійної комісії), аудитора, діяльність яких спрямована на забезпечення прозорості фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства.

Питання для обговорення:

1. Поняття і види контролю в акціонерних товариствах.
2. Особливості створення наглядової ради акціонерного товариства.
3. Порядок діяльності наглядової ради акціонерного товариства.
4. Комітети наглядової ради акціонерного товариства.
5. Правовий статус корпоративного секретаря в діяльності акціонерного товариства.
6. Суб'єкти перевірок фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства.

Ключові поняття і терміни: акціонерне товариство, голова наглядової ради, члени наглядової ради, незалежний директор, компетенція наглядової ради, засідання наглядової ради, комітет наглядової ради з питань призначень, комітет наглядової ради з винагород, комітет наглядової ради з питань аудиту, корпоративний секретар, ревізор, ревізійна комісія, внутрішній аудит, зовнішній аудит, незалежний аудитор.

Питання для самоконтролю:

- 1) У чому полягає прозорість діяльності наглядової ради акціонерного товариства?
- 2) Який порядок обрання членів наглядової ради акціонерного товариства?
- 3) Які особи мають право бути членом наглядової ради акціонерного товариства?
- 4) Які особи не мають права бути членом наглядової ради акціонерного товариства?
- 5) Хто не може вважатися незалежним директором?
- 6) Які повноваження має голова наглядової ради акціонерного товариства?
- 7) Який порядок проведення засідань наглядової ради акціонерного товариства?
- 8) Які комітети створюються наглядовою радою акціонерного товариства?
- 9) Який правовий статус корпоративного секретаря?
- 10) Які питання відносяться до предмета відання комітету з питань призначень?
- 11) Які питання відносяться до предмета відання комітету з винагород?
- 12) Які питання відносяться до предмета відання комітету з питань аудиту?

- 13) Які органи контролю створюються для перевірки фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства?
- 14) Який строк повноважень ревізійної комісії акціонерного товариства?
- 15) Які функції виконує аудитор в акціонерному товаристві?
- 16) Підстави проведення аудиторської перевірки в акціонерному товаристві?
- 17) Які підстави проведення спеціальної перевірки фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства?

Індивідуальні завдання: «Принципи діяльності наглядової ради акціонерного товариства», «Роль незалежного директора в системі корпоративного управління», «Проаналізуйте судову практику вирішення спорів про визнання рішень наглядової ради акціонерного товариства недійсними».

Теоретичне завдання:

- 1) Складіть проект положення про наглядову раду акціонерного товариства.

Практичні завдання:

1. Акціонер ПАТ «ТРК», який одночасно є членом наглядової ради, подав позов до суду, згідно якого просить визнати рішення наглядової ради ПАТ «ТРК» недійсним. Заявляючи позовні вимоги позивач зазначає, що на черговому засіданні наглядової ради прийнято рішення з двох питань, а саме про відсторонення члена виконавчого органу від здійснення повноважень та про відсторонення члена наглядової ради від здійснення повноважень та обрання на зазначену посаду іншої особи. В обґрунтування позовних вимог вказує, що ці питання є виключною компетенцією загальних зборів акціонерного товариства і не можуть розглядатися на засіданні наглядової ради.

Вирішіть спір. Які питання відносяться до виключної компетенції наглядової ради акціонерного товариства? Який порядок обрання члена наглядової ради акціонерного товариства?

2. Член наглядової ради ПАТ «КЛК», який водночас є представником акціонера цього товариства, у зв'язку із неможливістю продовження виконання своїх повноважень видав довіреність своєму представнику для участі у роботі наглядової ради. Через місяць член наглядової ради (представник акціонера) подав заяву до акціонерного товариства про припинення своїх повноважень мотивуючи це тим, що права і обов'язки члена наглядової ради виконуватиме його представник.

Проаналізуйте правову ситуацію. Який порядок припинення повноважень члена наглядової ради акціонерного товариства? Чи має право член наглядової ради акціонерного товариства самотійно передавати виконання своїх повноважень іншій особі?

3. Після проведення чергового засідання наглядової ради ПАТ «КЛМ» три члена наглядової ради звернулися до суду з позовом про визнання рішення наглядової ради ПАТ «КЛМ» недійсним. На обґрунтування позовних вимог було зазначено, що до моменту проведення засідання наглядової ради її члени не були письмово повідомлені про скликання засідання наглядової ради та не ознайомлені з порядком денним засідання, у результаті чого під час проведення засідання наглядової ради були відсутні троє із п'яти членів наглядової ради ПАТ «КЛМ». З урахуванням наведеного позивачі вказують на те, що прийняте за результатами проведеного засідання рішення, яке оформлене протоколом засідання наглядової ради, є неправомочним.

Дайте правову оцінку ситуації. Який порядок проведення засідання наглядової ради акціонерного товариства? Який порядок прийняття рішень наглядової ради акціонерного товариства?

Перелік рекомендованих джерел:

I. Нормативно-правові акти:

1) Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.

2) Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 03.10.2017 року № 2147-VIII. Відомості Верховної Ради. 2017. № 48. Ст. 436.

3) Директива № 2007/36/ЄС Європейського парламенту та Ради від 11. 07. 2007 року про реалізацію окремих прав акціонерів компаній, внесених у реєстр.

4) Директива Комісії № 2007/14/ЄС від 08. 03. 2007 року, яка визначає детальні правила впровадження окремих положень Директиви № 2004/109/ЄС про гармонізацію вимог щодо прозорості по відношенню до інформації про емітентів, чий цінні папери допускаються до торгів на регульованих ринках.

5) Закон Австрійської Республіки про акціонерні товариства. URL: [http://www.jusline.at/Aktiengesetz_\(AktG\).html](http://www.jusline.at/Aktiengesetz_(AktG).html).

6) Закон Республіки Чехія «Про комерційні корпорації» (Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích). URL: <http://zakony.kurzy.cz/90-2012-zakon-o-obchodnich-korporacich>.

7) Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 року № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

8) Методичні рекомендації щодо вдосконалення корпоративного управління в банках, схвалені Постановою Правління Національного банку України від 28. 03. 2007 р. № 98.

9) Модельний закон США «Про підприємницьку корпорацію» / Model business corporation act annotated: official text with official comments and statutory cross-references, Revised through 2005 adopted by the Committee on Corporate Laws of the Section of Business Law, with the support of the American Bar Association / Section of Business Law. URL: <http://www.abanet.org/buslaw/committees>.

10) Положення про депозитарну та клірингову діяльність Національного банку України. Затверджено Постановою Правління Національного банку України від 25. 09. 2013 р. № 387.

11) Положення про провадження депозитарної діяльності. Затверджено Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 23. 04. 2013 р. № 735.

12) Порядок утворення, організації діяльності та ліквідації наглядової ради державного унітарного підприємства та її комітетів. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 березня 2017 р. № 142.

13) Примірне положення про корпоративного секретаря акціонерного товариства, в статутному капіталі якого корпоративні права держави перевищують 50 відсотків. Наказ Фонду державного майна України від 19. 03. 2015 р. № 356.

14) Принципи корпоративного управління, затверджені рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22 липня 2014 р. № 955. Відомості Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. 2014. № 138.

15) Про акціонерні товариства: Закон України від 17. 09. 2008 року № 514-VI. Відомості Верховної Ради України. 2008. № 50-51. Ст. 384.

16) Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів: Закон України від 7 квітня 2015 року № 289-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 25. Ст. 188.

17) Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах: Закон України 1983-19 від 23. 03. 2017 р. Відомості Верховної Ради. 2017. № 25. Ст. 289.

18) Про депозитарну систему України: Закон України від 06. 07. 2012 року № 5178-VI. Відомості Верховної Ради. 2013. № 39. Ст. 517.

19) Про порядок застосування окремих норм Закону України «Про акціонерні товариства» щодо порядку обрання членів наглядової ради акціонерного товариства шляхом кумулятивного голосування. Роз'яснення затверджено рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 23 лютого 2010 року № 305.

20) Про порядок застосування частини першої статті 54 Закону України «Про акціонерні товариства» щодо переобрання голови наглядової ради акціонерного товариства. Роз'яснення затверджено рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 23 лютого 2010 року № 234.

21) Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21 вересня 2006 року № 185-V. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 46. Ст. 456.

22) Цивільний кодекс України: Закон України від 16. 01. 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.

II. Література:

Базова

23) Кібенко О., Пендак Сарбах А. Право товариств (company law): порівняльно-правовий аналіз acquis ЄС та законодавства України / за заг. ред. А. Пендак Сарбах, Ю. Мовчан. К.: ЮСТИНІАН, 2006. 496 с.

24) Корпоративне право Австрії та України: монографія / Васильєва В. А., Ковалишин О. Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. 250 с.

25) Корпоративне право Польщі та України: монографія / Васильєва В. А., Гербет Анджей, Ковалишин О. Р.; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 377 с.

26) Корпоративне право України: підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін.; за заг. ред. В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2010, 384 с.

27) Корпоративне право України: проблеми теорії та практики: монографія / Васильєва В. А., Зеліско А. В., Луць В. В., Саракун І. Б., Сіщук Л. В. [та ін.]; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2017. 612 с.

28) Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. К.: Істина, 2008. 720 с.

29) Мягкий А. В. Корпоративне управління за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Київ, 2017. 20 с.

30) Смітюх А. В. Корпоративне право у схемах: Навчальний посібник. Вид. 2, змін і доп. К.: Істина, 2012. 244 с.

31) Спасибо-Фатєєва І. В. Цивілістика на шляху формування доктрин: вибр. наук. праці. Х.: Золоті сторінки, 2012. 696 с.

32) Спасибо-Фатєєва І., Кібенко О., Борисова В. Корпоративне управління. Монографія. За ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Х.: Право, 2007. 500 с.

Допоміжна

33) Бітюк П. О. До питання про добросовісність при здійсненні корпоративного управління. Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Адаптація корпоративного законодавства України до права Європейського Союзу» (30 вересня – 1 жовтня 2016 р., м. Івано-Франківськ) / НДІ приватного права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2016. С. 15 – 20.

34) Борисова В. І. Питання управління юридичними особами та їх вирішення за чинним законодавством України. Право України, 2009. №5. С. 113 – 120.

35) Штерн Г. Ю. Корпоративне управління: Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2009. 278 с.

Семінарське заняття № 8.

Органи управління в товариствах з обмеженою і додатковою відповідальністю (2 год.)

Методичні рекомендації:

За результатами вивчення вказаної теми необхідно знати порядок скликання і проведення загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю, склад і компетенцію виконавчого органу та наглядової ради, права і обов'язки членів виконавчого органу та членів наглядової ради, підстави та порядок проведення аудиторської перевірки фінансово-господарської діяльності товариства з обмеженою відповідальністю.

Крім того, потрібно вміти складати документи, якими регулюються питання скликання органів управління та оформлення прийнятих рішень органами управління товариства з обмеженою відповідальністю, а також проекти договорів, за якими особа набуває правового статусу члена виконавчого органу або члена наглядової ради товариства з обмеженою відповідальністю.

Питання для обговорення:

1. Загальні збори учасників товариства з обмеженою відповідальністю, їх компетенція і порядок скликання.
2. Порядок проведення і прийняття рішень загальними зборами учасників товариства з обмеженою відповідальністю.
3. Поняття і компетенція виконавчого органу товариства з обмеженою відповідальністю.
4. Права і обов'язки членів виконавчого органу товариства з обмеженою відповідальністю.
5. Органи контролю в товаристві з обмеженою відповідальністю.

Ключові поняття і терміни: товариство з обмеженою відповідальністю, загальні збори учасників, протокол загальних зборів учасників, заочне голосування, прийняття рішень шляхом опитування, наглядова рада, одноосібний виконавчий орган, колегіальний виконавчий орган, директор, дирекція, генеральний директор, цивільно-правовий договір, трудовий договір (контракт), посадові особи товариства, аудиторська фірма, аудиторська перевірка.

Питання для самоконтролю:

- 1) Які питання віднесені до виключної компетенції загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю?
- 2) Як здійснюється повідомлення учасників про скликання загальних зборів товариства з обмеженою відповідальністю?
- 3) Який порядок проведення загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю?

- 4) За яким місцезнаходженням проводяться загальні збори учасників товариства з обмеженою відповідальністю?
- 5) Як відбувається заочне голосування на загальних зборах учасників товариства з обмеженою відповідальністю?
- 6) Які рішення не можуть прийматися шляхом опитування у товаристві з обмеженою відповідальністю?
- 7) Чи відбувається в обов'язковому порядку створення наглядової ради товариства з обмеженою відповідальністю?
- 8) За яким договором особа набуває правового статусу члена наглядової ради товариства з обмеженою відповідальністю?
- 9) Який порядок обрання голови та членів колегіального виконавчого органу товариства з обмеженою відповідальністю?
- 10) Чи може особа одночасно бути членом виконавчого органу та членом наглядової ради товариства з обмеженою відповідальністю?
- 11) Які обов'язки членів наглядової ради та членів виконавчого органу товариства з обмеженою відповідальністю?
- 12) Які особливості відповідальності членів наглядової ради та членів виконавчого органу товариства з обмеженою відповідальністю?
- 13) На якій правовій підставі проводиться аудиторська перевірка фінансово-господарської діяльності товариства з обмеженою відповідальністю?

Індивідуальні завдання: «Порівняльно-правова характеристика здійснення управління в товариствах з обмеженою відповідальністю за законодавством України, Польщі, Німеччини та Австрії», «Проаналізуйте судову практику вирішення спорів про визнання рішень загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю недійсними».

Теоретичне завдання:

- 1) Складіть проект положення про виконавчий орган товариства з обмеженою відповідальністю.
- 2) Складіть проект протоколу загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю.
- 3) Складіть проект цивільно-правового договору або трудового договору (контракту), який укладається товариством з обмеженою відповідальністю з членом наглядової ради.

Практичні завдання:

1. Один із учасників товариства з обмеженою відповідальністю через три місяці після проведення річних загальних зборів учасників виступив ініціатором проведення опитування з питань щодо необхідності прийняття рішення про придбання товариством його частки у статутному капіталі та внесення змін до статуту товариства у зв'язку зі зміною складу учасників товариства. За прийняте рішення проголосували більшість учасників товариства з обмеженою відповідальністю, оскільки відмовилися від свого

переважного права на купівлю частки учасника товариства. Декілька учасників товариства з обмеженою відповідальністю не проголосували вчасно, тобто впродовж 15 днів з моменту отримання відповідного запиту, втім надіслали свої рішення впродовж місяця після закінчення строку для надання відповіді, у яких теж надавалася згода на відчуження частки учасника товариству.

Проаналізуйте правову ситуацію. Які рішення загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю не можуть прийматися шляхом опитування? Який порядок прийняття рішення загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю шляхом опитування?

2. Директор товариства з обмеженою відповідальністю на вимогу учасників товариства здійснив всі необхідні дії для скликання загальних зборів і за 30 днів до запланованої дати їх проведення надіслав повідомлення всім учасникам товариства із зазначенням дати проведення загальних зборів і порядку денного. За 20 днів до проведення загальних зборів товариства з обмеженою відповідальністю учасники, які сукупно володіють 5 % частки у статутному капіталі, надіслали директору зміни до питань порядку денного, а учасник, розмір частки якого становить 10 %, в цей же строк надіслав нові питання з вимогою їх включення до порядку денного. Втім, за результатами розгляду надісланих усіма учасниками товариства пропозицій про включення змін до порядку денного загальних зборів директор прийняв рішення відмовити.

Дайте правову оцінку ситуації. Які особливості внесення змін до порядку денного загальних зборів товариства з обмеженою відповідальністю? Чи правомірне рішення директора про відмову внесення змін до порядку денного загальних зборів учасників?

3. На черговому засіданні колегіального виконавчого органу товариства з обмеженою відповідальністю розглянуто питання про необхідність укладення значного правочину та прийнято схвальне рішення більшістю голосів всіх його членів. Зобов'язання щодо укладення значного правочину було покладено на одного із членів колегіального виконавчого органу. Втім, на чергових загальних зборах товариства з обмеженою відповідальністю учасники не схвалили значного правочину, обґрунтувавши це тим, що питання про надання згоди на укладення значного правочину є виключною компетенцією загальних зборів учасників. Крім того, член колегіального виконавчого органу діяв без довіреності.

Дайте правову оцінку ситуації. Який порядок прийняття рішення про укладення значного правочину у товаристві з обмеженою відповідальністю? Які умови представництва товариства з обмеженою відповідальністю перед третіми особами?

Перелік рекомендованих джерел:

I. Нормативно-правові акти:

- 1) Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.
- 2) Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 03.10.2017 року № 2147-VIII. Відомості Верховної Ради. 2017. № 48. Ст. 436.
- 3) Directive (EU) 2017/1132 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 relating to certain aspects of company law (Text with EEA relevance.). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32017L1132>
- 4) Закон Австрійської Республіки про товариства з обмеженою відповідальністю. /Gesetz uber Gesellschaften mit beschränkter Haftung від 06.03.1906 року. URL: [http://www.jusline.at/GmbH-Gesetz_\(GmbHG\).html](http://www.jusline.at/GmbH-Gesetz_(GmbHG).html).
- 5) Закон Республіки Чехія «Про комерційні корпорації» (Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích). URL: <http://zakony.kurzy.cz/90-2012-zakon-o-obchodnich-korporacich>.
- 6) Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 року № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст.141.
- 7) Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання діяльності юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України № 642-VII від 10 жовтня 2013 року. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 22. Ст. 773.
- 8) Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 року № 1577-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст. 682.
- 9) Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15. 05. 2003 року № 755-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 31-32. Ст. 263.
- 10) Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18.11.2003 року № 1255-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 11. Ст. 140.
- 11) Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України № 4666 від 10. 01. 2018 р.
- 12) Цивільний кодекс України: Закон України від 16. 01. 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.

II. Література:

Базова

- 13) Браун Дарел Роль менеджменту в розробці мінімальних стандартів корпоративного управління. Українське комерційне право. № 7. 2016. С. 42 – 59.
- 14) Давидюк Т. В. Правове регулювання представництва у корпоративних відносинах: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук, спец: 12.00.03. Харків, 2017. 20 с.
- 15) Здійснення та захист корпоративних прав в Україні (цивільно–правові аспекти): Монографія / Луць В. В., Васильєва В. А., Калаур І. Р., Кашина О. В.,

Кобецька Н. Р., Саракун І. Б.; за заг. ред. В. В. Луця. Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. 320 с.

16) Зеліско А. В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 445 с.

17) Кібенко О., Пендак Сарбах А. Право товариств (company law): порівняльно-правовий аналіз acquis ЄС та законодавства України / за заг. ред. А. Пендак Сарбах, Ю. Мовчан. К.: ЮСТИНІАН, 2006. 496 с.

18) Корпоративне право Австрії та України: монографія / Васильєва В. А., Ковалишин О. Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. 250 с.

19) Корпоративне право Польщі та України: монографія / Васильєва В. А., Гербет Анджей, Ковалишин О. Р.; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 377 с.

20) Корпоративне право України: підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін.; за заг. ред. В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2010, 384 с.

21) Корпоративне право України: проблеми теорії та практики: монографія / Васильєва В. А., Зеліско А. В., Луць В. В., Саракун І. Б., Сіщук Л. В. [та ін.]; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2017. 612 с.

22) Кравчук В. Відкликання голови виконавчого органу товариства. Українське комерційне право, 2012. № 12. С. 14 – 19.

23) Локальні акти в цивільному праві України: поняття, природа, класифікація. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2011. № 10. С. 83.

24) Лукач І. В. До питання про ознаки корпорації. Підприємництво, господарство і право. 2013. № 3. С. 138 – 142.

25) Майданик Р. А. Відповідальність керівників господарських товариств за збитки, заподіяні внаслідок неналежного здійснення своїх повноважень. Юридична Україна (щомісячний правовий часопис). 2008. № 8. С. 36 – 41.

26) Мельник О. О. Корпоративне право України. Навчально-практичний посібник із зразками документів. К.: ФОП Мельник О. О., 2008. 368 с.

27) Мягкий А. В. Корпоративне управління за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Київ, 2017. 20 с.

28) Охорона прав суб'єктів корпоративних відносин: Монографія / За заг. ред. академіка НАПрН України В. В. Луця К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2013. 194с.

29) Петшиковський К. Правовий характер рішення зборів господарського товариства і кооперативу. Gdanskіe Studia Prawnicze. 2016. том XXXVI. С. 307 – 325.

Допоміжна

30) Акіменко Ю. Ю. Особливості цивільно-правового статусу господарського товариства однієї особи (на прикладі законодавства України та ФРН): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса: Національний ун-т «Одеська юридична академія», 2011. 19 с.

31) Вощинар Ю. Товариства з обмеженою відповідальністю – що потрібно ринку? Вісник Центру комерційного права. С. 8 – 11.

32) Короленко В. М. Участь працівників в управлінні підприємницькими товариствами. Корпоративне право України та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2014. С. 140 – 146.

33) Мягкий А. В. Поняття керівника господарського товариства. Корпоративне право України та інших європейських країн: шляхи гармонізації. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2015. С. 168 – 173.

Семінарське заняття № 9.

Особливості управління у виробничих кооперативах та інших юридичних особах корпоративного типу (2 год.)

Методичні рекомендації:

При вивченні теми слід звернути увагу на органи управління таких юридичних осіб корпоративного типу як виробничі кооперативи, приватні підприємства, фермерські господарства, наукові парки. Особливо важливе значення нині приділяється сімейним компаніям, які в силу свого суб'єктного складу відрізняються специфікою управління в таких компаніях, оскільки присутній елемент родинних зв'язків між засновниками та органами управління сімейної компанії. Тому доцільно розглянути основні завдання сімейних зборів, сімейної ради, ради директорів і консультативної ради в сімейній компанії, а також особливості регламентації відносин у сімейній компанії через положення сімейної конституції компанії.

Питання для обговорення:

1. Органи управління виробничого кооперативу та їх повноваження.
2. Корпоративне управління у сімейній компанії.
3. Рада директорів у сімейній компанії.
4. Керівництво в сімейній компанії.

Ключові поняття і терміни: виробничий кооператив, приватне підприємство, фермерське господарство, науковий парк, сімейна компанія, власники, менеджери, члени ради директорів, члени родини, сімейна

конституція, сімейні збори, сімейна рада, консультативна рада, рада директорів, незалежні члени ради директорів, генеральний директор.

Питання для самоконтролю:

- 1) Які принципи діяльності виробничого кооперативу?
- 2) Які органи управління виробничим кооперативом?
- 3) Які підстави та черговість проведення загальних зборів виробничого кооперативу?
- 4) Які питання відносяться до компетенції правління виробничого кооперативу?
- 5) Які функції виконує виконавчий директор виробничого кооперативу?
- 6) Дайте визначення поняття «сімейна компанія».
- 7) Яку роль відіграють члени родини в управлінні бізнесом у сімейній компанії?
- 8) Які функції сімейних зборів у сімейній компанії?
- 9) Який склад сімейної ради в сімейній компанії?
- 10) Які основні завдання ради директорів у сімейній компанії?
- 11) Який склад консультативної ради в сімейній компанії?
- 12) Який склад ради директорів у сімейній компанії?
- 13) Яке значення мають незалежні члени ради директорів у сімейній компанії?
- 14) У чому полягає діяльність керівництва в сімейній компанії?
- 15) Які етапи реалізації формального плану наступності вищих керівних посад у сімейній компанії?
- 16) Яка мета перетворення сімейної компанії на публічне акціонерне товариство?

Індивідуальні завдання: «Управління у приватних підприємствах», «Особливості управління у фермерських господарствах як юридичних особах корпоративного типу», «Органи управління наукового парку».

Теоретичне завдання:

- 1) Складіть у формі таблиці порівняльно-правову характеристику діяльності товариства з обмеженою відповідальністю і приватного підприємства.
- 2) Проаналізуйте роль комітетів як додаткових інститутів, що створюються у сімейній компанії.

Перелік рекомендованих джерел:

I. Нормативно-правові акти:

- 1) Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.
- 2) Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 року № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

3) Про споживчу кооперацію: Закон України від 10. 04. 1992 року № 2265-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. №30. Ст. 414.

4) Про фермерське господарство: Закон України від 19. 06. 2003 року № 973-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 45. Ст. 363.

5) Про кооперацію: Закон України від 10. 07. 2003 року № 1087-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 5. Ст. 35.

6) Цивільний кодекс України: Закон України від 16. 01. 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.

II. Література:

Базова

7) Зеліско А. В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 445 с.

8) Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. К.: Істина, 2008. 720 с.

9) Корпоративне право України: підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін.; за заг. ред. В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2010, 384 с.

10) Корпоративне управління у сімейному бізнесі. Посібник IFC. Міжнародна фінансова корпорація 2121 Pennsylvania Ave. NW, Washington DC 20433, United States of America, 2010 рік.

11) Мельник О. О. Корпоративне право України. Навчально-практичний посібник із зразками документів. К.: ФОП Мельник О. О., 2008. 368 с.

12) Сіщук Л. В. Особливості здійснення управління у приватному підприємстві. Проблеми цивільного права і процесу: тези доп. учасників наук.-проф. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна, 19-20 травня 2017 р. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків. обласний осередок Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів». Харків: ХНУВС, 2017. С. 272 – 275

13) Смітюх А. В. Корпоративне право у схемах: Навчальний посібник. Вид. 2, змін і доп. К.: Істина, 2012. 244 с.

Допоміжна

14) Бек Ю. Б. Правовий статус приватного підприємства. Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин. Всеукраїнська науково-практична конференція: Збірник наукових праць / Ред. кол.: О. Д. Крупчан, В. В. Луць, В. А. Васильєва, І. Б. Саракун. К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2012. С. 76 – 79.

15) Бітюк П. О. До питання про добросовісність при здійсненні корпоративного управління. Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Адаптація корпоративного законодавства України до права Європейського Союзу» (30 вересня – 1 жовтня 2016 р., м. Івано-Франківськ) / НДІ приватного права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2016. С. 15 – 20.

16) Зеліско А.В. Правовий статус наукових парків як юридичних осіб приватного права. Підприємництво, господарство і право. 2010. №7. С. 89-93.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання студентів з корпоративного права включають:

- *реферат (есе) за вузькоспеціальною проблематикою;*
- *бібліографічний опис наукових поглядів та їх коротка анотація;*
- *узагальнення судової практики.*

Вибір студентом індивідуальної роботи здійснюється за погодженням з викладачем, який проводить семінарські заняття. Студент обирає одну із тем навчальної дисципліни та вид індивідуального завдання. Організацію, контроль та оцінку якості виконання індивідуальної роботи студентів здійснює викладач, який веде практичні заняття. За індивідуальну роботу студент має можливість отримати максимально **5 балів**.

Виконані індивідуальні завдання за тематикою дисципліни **слід подавати студентами на семінарські заняття, на яких розглядаються відповідні теми**. Подача виконаних індивідуальних завдань в кінці семестру допускається виключно з дозволу викладача.

Тематика рефератів, які пропонуються до індивідуального виконання, розміщена у розділі «Тематика та зміст семінарських занять» даних Методичних вказівок. Використання даної форми індивідуальної роботи забезпечує формування у студентів самостійного мислення та логічності застосування наявного фактичного матеріалу.

Під час оцінки результативності написання реферату враховується наявність власного бачення щодо розуміння винесеної для опрацювання тематики. **Загальний обсяг реферату повинен становити 10-12 сторінок**.

Реферат складається із «Вступу», «Основної частини», «Висновків». На початку реферату подається «Зміст» із нумерацією сторінок структурних частин, а у кінці додається «Список використаних джерел».

У «Вступі» розкривається мета дослідження, відображається актуальність теми, дається характеристика напрацювань по даній темі.

«Основна частина», що розкриває тематику реферату, має бути виконана у вигляді двох розділів або одного розділу з декількома підрозділами. Виклад матеріалу повинен бути систематизованим, чітким, лаконічним та логічним.

У «Висновках» слід висвітлити результати проведеного автором дослідження. Список використаних джерел подається в алфавітному порядку і має налічувати не менше ніж 5 джерел, з яких не менше 3-х за останні три роки.

Об'єм «Вступу» – одна сторінка, «Основної частини» – до восьми сторінок, «Висновки» — одна сторінка.

Тематика завдання «реферат (есе) за вузькоспеціальною проблематикою»

- 1) Поняття і принципи корпоративного управління.
- 2) Міжнародні стандарти корпоративного управління.
- 3) Кодекси корпоративного управління як джерело принципів корпоративного управління.

4) Етапи розвитку інституту юридичної особи корпоративного типу в Україні.

5) Роль Фонду державного майна України в здійсненні корпоративного управління.

6) Національна комісія цінних паперів та фондового ринку та її вплив на корпоративне управління в акціонерному товаристві.

7) Розвиток транснаціональних корпорацій в сучасних умовах.

8) Держава як суб'єкт корпоративного управління.

9) Проблематика дійсності установчих документів юридичних осіб.

10) Поняття корпоративної власності.

11) Правова характеристика процедури реєстрації випуску акцій.

12) Порядок формування спеціального фонду для виплати дивідендів за привілейованими акціями.

13) Особливості проведення загальних зборів у корпоративних інвестиційних фондах.

14) Правова природа рішень загальних зборів акціонерного товариства.

15) Порівняльно-правова характеристика повноважень представника та виконавчого органу акціонерного товариства.

16) Принципи діяльності наглядової ради акціонерного товариства.

17) Роль незалежного директора в системі корпоративного управління.

18) Порівняльно-правова характеристика здійснення управління в товариствах з обмеженою відповідальністю за законодавством України, Польщі, Німеччини та Австрії.

19) Управління у приватних підприємствах.

20) Особливості управління у фермерських господарствах як юридичних особах корпоративного типу.

21) Органи управління наукового парку.

Бібліографічний опис наукових поглядів та їх коротка анотація за тематикою семінарських занять.

Узагальнення судової практики з корпоративних справ, які пов'язані з:

- визнанням установчих документів господарського товариства недійсними;
- визнанням рішень загальних зборів акціонерного товариства недійсними;
- відшкодуванням збитків посадовими особами акціонерному товариству;
- визнанням рішень наглядової ради акціонерного товариства недійсними;
- визнанням рішень загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю недійсними.

БАЗОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- 1) Dohnal Jakub, Żaba Mateusz. Декілька зауважень щодо польської та чеської регуляції відповідальності за зобов'язаннями товариств об'єднань капіталів до моменту їх створення шляхом заснування. Міжнародний журнал «Право і суспільство»: за ред. д-ра юрид. наук, проф. Васильєвої В. А. Випуск 3. Івано-Франківськ: Фоліант, 2016. С. 57 – 66/
- 2) Браун Дарел Роль менеджменту в розробці мінімальних стандартів корпоративного управління. Українське комерційне право. № 7. 2016. С. 42 – 59.
- 3) Васильєва В. А. Щодо категорії корпоративної власності. Проблеми цивільного права і процесу: тези доп. учасників наук.-проф. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна, 19-20 травня 2017 р. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків. обласний осередок Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів». Харків: ХНУВС, 2017. С. 83 – 85.
- 4) Давидюк Т. В. Правове регулювання представництва у корпоративних відносинах: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук, спец: 12.00.03. Харків, 2017. 20 с.
- 5) Довгань Л. Є., Пастухова В. В., Савчук Л. М. Корпоративне управління. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2007. 174 с.
- 6) Євтушевський В. А. Корпоративне управління. Підручник. К.: Знання, 2006. 406 с.
- 7) Здійснення та захист корпоративних прав в Україні (цивільно–правові аспекти): Монографія / Луць В. В., Васильєва В. А., Калаур І. Р., Кашина О. В., Кобецька Н. Р., Саракун І. Б.; за заг. ред. В. В. Луця. Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. 320 с.
- 8) Зеліско А. В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 445 с.
- 9) Зозуляк О. Непідприємницькі юридичні особи як суб'єкти цивільного права: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Тернопіль: Підручники і посібники. 2017. 432 с.
- 10) Ігнат'єва І. А. Корпоративне управління. Підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 600 с.
- 11) Кібенко О., Пендак Сарбах А. Право товариств (company law): порівняльно-правовий аналіз acquis ЄС та законодавства України / за заг. ред. А. Пендак Сарбах, Ю. Мовчан. К.: ЮСТИНІАН, 2006. 496 с.
- 12) Корпоративне право Австрії та України: монографія / Васильєва В. А., Ковалишин О. Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2015. 250 с.
- 13) Корпоративне право Польщі та України: монографія / Васильєва В. А., Гербет Анджей, Ковалишин О. Р.; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 377 с.

- 14) Корпоративне право України: підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін.; за заг. ред. В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2010, 384 с.
- 15) Корпоративне право України: проблеми теорії та практики: монографія / Васильєва В. А., Зеліско А. В., Луць В. В., Саракун І. Б., Сіщук Л. В. [та ін.]; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2017. 612 с.
- 16) Корпоративне управління у сімейному бізнесі. Посібник IFC. Міжнародна фінансова корпорація 2121 Pennsylvania Ave. NW, Washington DC 20433, United States of America, 2010 рік.
- 17) Кравчук В. Відкликання голови виконавчого органу товариства. Українське комерційне право, 2012. № 12. С. 14 – 19.
- 18) Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. К.: Істина, 2008. 720 с.
- 19) Локальні акти в цивільному праві України: поняття, природа, класифікація. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2011. № 10. С. 83.
- 20) Лукач І. В. До питання про ознаки корпорації. Підприємництво, господарство і право. 2013. № 3. С. 138 – 142.
- 21) Майданик Р. А. Відповідальність керівників господарських товариств за збитки, заподіяні внаслідок неналежного здійснення своїх повноважень. Юридична Україна (щомісячний правовий часопис). 2008. № 8. С. 36 – 41.
- 22) Мельник О. О. Корпоративне право України. Навчально-практичний посібник із зразками документів. К.: ФОП Мельник О. О., 2008. 368 с.
- 23) Мягкий А. В. Корпоративне управління за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Київ, 2017. 20 с.
- 24) Охорона прав суб'єктів корпоративних відносин: Монографія / За заг. ред. академіка НАПрН України В. В. Луця. К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2013. 194с.
- 25) Петшиковський К. Правовий характер рішення зборів господарського товариства і кооперативу. Gdanskіe Studia Prawnicze. 2016. том XXXVI. С. 307 – 325.
- 26) Попов Ю. Наслідки порушення порядку вчинення значного правочину та правочину із заінтересованістю. Вісник центру комерційного права, 2016. № 50. С. 12 – 15.
- 27) Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин: Постанова Вищого господарського суду України від 25 лютого 2016 року № 4. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>.
- 28) Про практику розгляду судами корпоративних спорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24. 10. 2008 року № 13. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08>.
- 29) Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним зверненням приватного підприємства «ІКІО» щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 61 Сімейного кодексу України від 19 вересня 2012 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-12>.

30) Сіщук Л. В. Особливості здійснення управління у приватному підприємстві. Проблеми цивільного права і процесу: тези доп. учасників наук.-проф. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна, 19-20 травня 2017 р. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків. обласний осередок Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів». Харків: ХНУВС, 2017. С. 272 – 275.

31) Сіщук Л. В. Сутність корпорації у корпоративному праві України: теоретичний аспект. Приватне право і підприємництво. Збірник наукових праць. Вип. 17, 2017. / Редкол.: Крупчан О. Д. та ін. К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, 2017. С. 43 – 48.

32) Смітюх А. В. Корпоративне право у схемах: Навчальний посібник. Вид. 2, змін і доп. К.: Істина, 2012. 244 с.

33) Спасибо-Фатєєва І. В. Про концептуальні зміни в підходах до відповідальності акціонерів та посадових осіб господарських товариств. Міжнародний журнал «Право і суспільство»: за ред. д-ра юрид. наук, проф. Васильєвої В. А. Випуск 3. Івано-Франківськ: Фоліант, 2016. С. 124 – 133.

34) Спасибо-Фатєєва І. В. Цивілістика на шляху формування доктрин: вибр. наук. праці. Х.: Золоті сторінки, 2012. 696 с.

35) Спасибо-Фатєєва І., Кібенко О., Борисова В. Корпоративне управління. Монографія. За ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Х.: Право, 2007. 500 с.

36) Стратегічне управління корпораціями. Навч. посіб. Л. І. Скібіцька, В. В. Матвєєв, В. І. Щелкунов, С. М. Подреза. К.: «Центр учбової літератури», 2016, 480 с.

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

37) Piniór Piotr. Принципи реалізації права голосу в акціонерному товаристві. Корпоративне право України та інших європейських країн: шляхи гармонізації. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2015. С. 187 – 193.

38) Акіменко Ю. Ю. Особливості цивільно-правового статусу господарського товариства однієї особи (на прикладі законодавства України та ФРН): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса: Національний ун-т «Одеська юридична академія», 2011. 19 с.

39) Албу А. А. Основні характеристики категорії управління. Право і суспільство. № 6-2, ч. 2., 2014. С. 138 – 140.

40) Бек Ю. Б. Правовий статус приватного підприємства. Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин. Всеукраїнська науково-практична конференція: Збірник наукових праць / Ред. кол.: О. Д. Крупчан, В. В. Луць, В. А. Васильєва, І. Б. Саракун. К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2012. С. 76 – 79.

41) Бітюк П. О. До питання про добросовісність при здійсненні корпоративного управління. Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Адаптація корпоративного законодавства України до права Європейського Союзу» (30 вересня – 1 жовтня

2016 р., м. Івано-Франківськ) / НДІ приватного права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2016. С. 15 – 20.

42) Борисова В. І. Питання управління юридичними особами та їх вирішення за чинним законодавством України. Право України, 2009. №5. С. 113 – 120.

43) Вощинар Ю. Товариства з обмеженою відповідальністю – що потрібно ринку? Вісник Центру комерційного права. С. 8 – 11.

44) Галянтич М.К. Поняття «корпорації» за законодавством України та деяких країн ЄС. Корпоративне право України та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. – Івано-Франківськ, 2014. С. 34 – 42.

45) Гарагонич О. В. Адаптація корпоративного законодавства України до права ЄС. Часопис цивільного і кримінального судочинства № 2 (23). С. 53 – 62.

46) Гарагонич О. В. Поняття та принципи корпоративного управління. Порівняльно-аналітичне право. 2013. № 3-2. С. 155 – 157.

47) Голодницький Е. Проект Корпоративного кодексу України. URL:: <http://www.corporatecode.org.ua/Chapter.aspx?Id=17&Page=1>.

48) Зеліско А. В. Легальні конструкції підприємницьких юридичних осіб приватного права за законодавством України та зарубіжних держав: компаративістський підхід. Міжнародний журнал «Право і суспільство»: за ред. д-ра юрид. наук, проф. Васильєвої В. А. Випуск 1. Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. С. 65 – 75.

49) Зеліско А. В. Уніфікація застосування конструкції засновницького договору у цивілістичній доктрині та чинному законодавстві України. Актуальні проблеми української цивілістики. Матеріали круглого столу (28–29 червня 2013 р.). К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2013. С. 54 – 58.

50) Зозуляк О. І. Про корпорації в світлі проблем класифікації юридичних осіб. Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин: зб. наук. пр. / НАПрН України, НДІ приват. права і підприємництва; редкол.: О. Д. Крупчан [та ін.]; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В.В. Луця. К.: Ред. журн. «Право України», 2013. С. 79 – 85.

51) Кибенко Е. Р. Корпоративное право Великобритании. Законодательство. Прецеденты. Комментарии. 2003. 368 с.

52) Ковалишин О. Р. Перспективи удосконалення правового статусу командитного товариства в Україні. Корпоративне право України та інших європейських країн: шляхи гармонізації. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2015. С. 121 – 125.

53) Ковалишин О. Р. Підстави та правові наслідки визнання рішення загальних зборів акціонерів недійсними. Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2010. С. 182 – 186.

54) Короленко В. М. Участь працівників в управлінні підприємницькими товариствами. Корпоративне право України та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2014. С. 140 – 146.

55) Махінчук В. М. Відповідальність головного підприємства за борги дочірнього внаслідок застосування доктрини «piercing the corporate veil» (зняття корпоративної вуалі). Корпоративне право України та інших європейських країн: шляхи гармонізації. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2015. С. 156 – 168.

56) Махінчук В. М. Механізм застосування доктрини зняття корпоративної вуалі (piercing the corporate veil). Проблеми цивільного права і процесу: тези доп. учасників наук.-проф. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна, 19-20 травня 2017 р. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків. обласний осередок Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів». Харків: ХНУВС, 2017. С. 115 – 117.

57) Мягкий А. В. Підстави скликання позачергових загальних зборів акціонерних товариств за скороченою процедурою: європейський досвід та українська практика. Корпоративне право України та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2014. С. 154 – 158.

58) Мягкий А. В. Поняття керівника господарського товариства. Корпоративне право України та інших європейських країн: шляхи гармонізації. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2015. С. 168 – 173.

59) Посполітак В. В. Особливості відповідальності власників істотної участі / пов'язаних осіб неплатоспроможних банків. Корпоративне право України та інших європейських країн: шляхи гармонізації. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2015. С. 203 – 210.

60) Сіщук Л. В. Корпоративні відносини як предмет цивільно-правового регулювання. Методологія приватного права (теоретичний дискурс та

практичне застосування): матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. (м. Київ, 10 червня 2016 р.). К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2016. С. 232 – 238.

61) Сішук Л. В. Корпорація як суб'єкт корпоративних відносин. Матеріали наук.-практ. конф., присвяченій пам'яті професора О. А. Пушкіна [«Проблеми цивільного права та процесу»], (25 травня 2013 р.). Х.: Харківський національний університет внутрішніх справ; Золота миля, 2013. С. 342 – 346.

62) Сучков А. В., Кінцель А. Д. Моделі корпоративного управління: світовий досвід та вітчизняні реалії. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки), 2014. № 2(26). С. 228 – 235.

63) Тичкова О. Ю. Локальні корпоративні норми у цивільно-правовому регулюванні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Харків, 2009. 20 с.

64) Цікало В. І. Співвідношення між прийняттям рішень загальними зборами товариства та їх повноважністю. Корпоративне право України та інших європейських країн: шляхи гармонізації. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2015. С. 298 – 301.

65) Штерн Г. Ю. Корпоративне управління: Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2009. 278 с.

66) Юргелевич Сергій Зарубіжні моделі корпоративних договорів. Вісник Центру комерційного права, 2016. № 49. С. 18 – 23.

67) Юргелевич Сергій. Основний зміст корпоративних договорів у зарубіжній практиці. Вісник Центру комерційного права, 2016. № 50. С. 16 – 21.

68) Яворська О. С. Господарське товариство однієї особи. Корпоративне право України та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика. Збірник наукових праць / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2014. С. 61 – 65.

69) Сліпенчук Н. А. Цивільно-правові способи захисту корпоративних прав: автореферат дис.. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Спец.: 12.00.03. К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2014. – 19 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://zakon.rada.gov.ua> – законодавство України: офіційний сайт Верховної Ради України
2. <http://www.president.gov.ua/> – офіційний сайт Президента України.
3. <http://www.kmu.gov.ua/control/> – офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
4. <http://www.rada.gov.ua/> – офіційний сайт Верховної Ради України.
5. <https://minjust.gov.ua/> – офіційний сайт Міністерства Юстиції України.
6. <https://www.nssmc.gov.ua/> – офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.
7. <http://pidruchniki.ws/pravo/> – бібліотека українських підручників.